

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Linnéuniversitetet

Kalmar Växjö

Självständigt arbete i
specialpedagogprogrammet, 15 hp

Framgångar, hinder och samverkan i arbetet med nyanlända elever

*En socialkonstruktivistisk analys av
specialpedagogers berättelser*

Författare: Emma Medegård &
Karolina Henrixon
Handledare: Goran Basic
Examinator: Marianne Björn
Termin: Ht 20
Ämne: Pedagogik
Nivå: Avancerad
Kurskod: 4PP24E

Titel

Framgångar, hinder och samverkan i arbetet med nyanlända elever. En socialkonstruktivistisk analys av specialpedagogers berättelser.

English title

Successes, obstacles and collaboration in work with newly arrived students. A social constructivistic analysis of special educators narratives.

Abstrakt

Syftet med denna studie är att analysera specialpedagogernas berättelser om framgångar, hinder och samverkan i arbetet med nyanlända elever för att skapa en större förståelse för arbetet med denna elevgrupp samt bidra till den kunskapsinsamling som behöver ske för att stärka nyanländas rätt till likvärdig utbildning. Studiens empiriska material är av kvalitativ karaktär och baseras på nio intervjuer med specialpedagoger som arbetar med nyanlända elever på gymnasieskolor i Sverige. Analys av studiens empiri genomfördes med hjälp av socialkonstruktivistisk teori och tidigare forskning om fenomen: framgångar, hinder och samverkan, i arbetet med nyanlända elever. Våra informanternas berättelser visar att det finns flera faktorer som konstrueras som både framgångar och som hinder beroende på hur skolorna arbetar, dess förutsättningar och specialpedagogernas roll. Vikten av elevnärvaro, goda relationer, struktur, språkutvecklande arbetssätt samt samverkan poängterades. Genom att diskutera goda exempel visar arbetet att specialpedagogerna kan spela stor roll för att öka skolors resultat både kunskapsmässigt och relationellt.

Nyckelord

Framgångar, frånvaro, gymnasieskolan, hinder, nyanlända, samverkan, socialkonstruktivism, specialpedagog.

Innehåll

1 Inledning	1
2 Syfte och frågeställningar	2
3 Bakgrund	2
3.1 Framgångar i arbetet med nyanlända elever	2
3.2 Hinder i arbetet med nyanlända elever	3
3.3 Samverkan med yrkeskategorier inom skolan	4
3.4 Samverkan med yrkeskategorier utanför skolan	5
4 Teori	5
4.1 Socialkonstruktivistiskt perspektiv	6
4.2 Makt	7
5 Tidigare forskning	8
5.1 Framgångar i arbetet med nyanlända elever	8
5.2 Hinder i arbetet med nyanlända elever	10
5.3 Samverkan med yrkeskategorier inom skolan	11
5.4 Samverkan med yrkeskategorier utanför skolan	11
6 Metod	12
6.1 Insamling av empiriskt material	12
6.2 Urval	13
6.3 Genomförande	14
6.4 Trovärdighet och överförbarhet	16
6.5 Etiska överväganden	17
7 Resultat	18
7.1 Beskrivning av framgångar i arbetet med nyanlända elever	18
7.2 Beskrivning av hinder i arbetet med nyanlända elever	21
7.3 Beskrivning av samverkan med yrkeskategorier inom skolan	24
7.4 Beskrivning av samverkan med yrkeskategorier utanför skolan	25
8 Analys	27
8.1 Konstruktion av framgångar i arbetet med nyanlända elever	27
8.2 Konstruktion av hinder i arbetet med nyanlända elever	29
8.3 Konstruktion av samverkan med yrkeskategorier inom skolan	30
8.4 Konstruktion av samverkan med yrkeskategorier utanför skolan	31
9 Diskussion	32
9.1 Metoddiskussion	32
9.2 Resultatdiskussion	33
9.2.1 Framgångar i arbetet med nyanlända elever	33
9.2.2 Hinder i arbetet med nyanlända elever	35
9.2.3 Samverkan med yrkeskategorier inom skolan	36
9.2.4 Samverkan med yrkeskategorier utanför skolan	36
9.2.5 Konklusion av resultatdiskussion	37
10 Specialpedagogiska implikationer	37

Referenser	39
Bilaga A	I
Medverkan i forskningsprojektet	I
Bilaga B	II
Missivbrev	II
Bilaga C	III
Mail för kontakt och information om projektet	III
Bilaga D	IV
Intervjuguide	IV
Bilaga E	V
Modell för analys av möjlighet att genomföra skolans dubbla uppdrag	V

1 Inledning

Sverige har under de senaste åren tagit emot en stor mängd nyanlända¹ elever. Det finns mycket forskning som visar att det är en stor samhällsutmaning att skapa förutsättningar för integration och lika villkor i samhället för de nya medborgare som kommer till Sverige. En arena som kan vara en stabil plattform för språk och utveckling för de unga som kommer till Sverige är skolan. Dock ställer det stora krav på skolorna för att integrationen ska lyckas så väl som möjligt där skolorna måste utveckla arbetet med att ge nyanlända elever en likvärdig utbildning, både pedagogiskt och socialt (Bunar 2015). Sernhede och Broman (2014) pekar på att skolan kan vara en faktor som bidrar till social jämlikhet och framförallt ge unga förutsättningar att utveckla "självrespekt, kunskap och förståelse för sin egen samtid" (s. 10). Skolinspektionens (2017) granskning visar att många kommuner både har visat engagemang och gjort stora insatser, men att det ändå finns mycket kvar att göra. De brister som uppmärksammas är bl.a. att det saknas kompetens för att ta emot och undervisa nyanlända elever, bristande kunskap hos lärarna om andraspråksinlärning, samt att kommunerna brister när det gäller att anställa och fördela resurser, till exempel specialutbildade lärare och modersmållärare.

Päivi Juvonen (2016) belyser att andelen nyanlända har ökat markant i den svenska skolan och beskriver hur mottagande ser ut i både grundskola och gymnasiet. Juvonen menar att styrdokument och regelverk gällande våra nyanlända elever syftar till att stötta deras kunskapsutveckling och lärande. Trots goda försök till inkluderande undervisning och ett bejakande av kulturell och språklig mångfald så blir resultaten inte det man hoppats på. Detta beror på att de reformer som är tänkta att genomföras, bl.a. omfattande utbildningsinsatser för verksamma lärare, skolledare samt övrig skolpersonal, kräver stora insatser. Forskning om nyanlända måste kraftigt förstärkas menar Juvonen. Uttalade önskemål är att studera olika utbildningsreformer, att följa upp resultatutvecklingen som i sin tur måste relateras till specifika organisatoriska, didaktiska och pedagogiska praktiker (ibid). En av de yrkeskategorier som möter nyanlända i skolan och som förväntas kunna bidra till att utveckla just didaktiska och pedagogiska praktiker är specialpedagoger. Att leda och utveckla det pedagogiska arbetet för nyanlända elever innefattas i uppdraget som specialpedagog och därför finns behov av att undersöka vilka framgångsfaktorer och hinder som specialpedagogerna beskriver i sitt dagliga arbete med nyanlända elever på gymnasiet för att skapa en större förståelse för arbetet med denna elevgrupp samt för att bidra till den kunskapsinsamling Juvonen menar behöver ske.

Under 2018 startades på Linnéuniversitetet ett forskningsprojekt för att undersöka nyanlända elevers möjligheter till skolframgång och hur dessa elevers identitet skapas och återskapas i skolpraktiken. Eftersom skolan är en miljö där nyanlända kan få en stabil grund för integrering och som skapar förutsättningar för lärande, utbildning och framtida arbete menar forskarna att det är en angelägen miljö att studera ytterligare då det finns stora kunskapsluckor inom fältet. Föreliggande examensarbetet skrivs inom ramen för det forskningsprojektet som benämns som "Skolframgång för nyanlända: möjligheter, hinder, identiteter och samverkan" och som leds av Goran Basic, vid Linné- och Lunds universitet (Linnéuniversitet 2020). Projektet förväntas fylla kunskapsluckor om nyanlända barns och ungdomars situation genom att undersöka vardagliga interaktioner i

¹Nyanlända elever är det begrepp som alla elever som varit i Sverige mindre än fyra år räknas höra till (Skollag 2020:800). Detta spannar på fyra år upplevs ibland av informanterna i denna studie som brett och de kan ibland hänvisa till begrepp som "nynya" eller liknande för att poängtera att det är skillnad på elever som kommit mycket nyligen till Sverige eller som varit i Sverige nära fyra år. I studien använder vi konsekvent begreppet nyanlända elever som ett begrepp för att beskriva elever som varit i Sverige mindre än fyra år.

skolan och dess betydelse för integrationen. Enligt projektbeskrivningen avser projektet att bidra med kunskap om: 1) framgångar och hinder i lärarnas arbete med nyanlända elever; 2) framgångar och hinder i skolans organisation av arbetet med nyanlända elever; 3) lärarnas arbetssituation och förutsättningar att skapa undervisning som stödjer nyanländas integration och framgång i det svenska skolsystemet; 4) nyanlända elevers identitetsskapande och återskapande under pedagogiska aktiviteter i skolan samt dessa processers betydelse för integration i samhället. Empiriskt material inom projektet samlas in genom intervjuer med nyanlända elever samt lärare och annan skolpersonal som arbetar i gymnasieskolan med nyanlända elever liksom genom fältarbete i skolkontexten och insamling och analys av dokument. Under specialpedagogutbildningen fick vi information om forskningsprojektet samt möjlighet att vara en del av projektet genom att skriva vårt examensarbete inom ramen för projektets frågeställningar. Vårt arbete är således en del av forskningsprojektet där vi har valt att fokusera på ett fokusområde, nämligen det som avser att analysera hinder och framgångsfaktorer i arbetet med nyanlända. Vi har även valt att inrikta oss mot en av de yrkeskategorier som inte redan deltagit i studien och som är intressant för oss med tanke på vår utbildning, nämligen specialpedagogens. Således har vi valt att undersöka ett antal yrkesverksamma specialpedagogers syn på vilka hinder och möjligheter de ser i sitt dagliga arbete för eleverna i gymnasieskolan gällande kunskapsinhämtning och utveckling mot målen.

Specialpedagogens profession ingår i skolans elevhälsoteam vilket ska arbeta främjande och förebyggande och med fokus på alla elevers mående och utveckling mot kunskapsmålen. Elevhälsan behöver dessutom ingå i det systematiska kvalitetsarbetet för att *“identifiera områden som är särskilt angelägna att utveckla för att uppfylla målen”* (Skolverket 2020). Detta innebär alltså att specialpedagogens arbete är viktigt i avseendet att kartlägga hinder och framgångsfaktorer för att stärka lärandet och utveckla undervisningen så att elevernas måluppfyllelse ökar, för att i nästa steg ta tillvara de erfarenheter olika skolor har angående nyanlända elevers utveckling mot kunskapsmålen, mot framtida arbetsplatser och integration i samhället.

2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att analysera specialpedagogernas berättelser om framgångar, hinder och samverkan i arbetet med nyanlända elever. Studiens frågeställningar är:

1. Hur beskriver specialpedagogerna framgångar i arbetet med nyanlända elever?
2. Hur beskriver specialpedagogerna hinder i arbetet med nyanlända elever?
3. Hur beskriver specialpedagogerna samverkan med yrkeskategorier inom skolan?
4. Hur beskriver specialpedagogerna samverkan med yrkeskategorier utanför skolan?

3 Bakgrund

I bakgrunden presenterar vi faktorer som på olika sätt påverkar arbetet med att nå skolframgång för nyanlända elever på gymnasiet. Detta kapitel bidrar till en större förståelse av analysen av studiens resultat.

3.1 Framgångar i arbetet med nyanlända elever

Den första tiden för en nyanländ elev är ofta avgörande för den framtida skolgången. Några viktiga framgångsfaktorer är en trygg miljö, kartläggning som grund för

undervisningen, tidig ämnesundervisning, höga förväntningar på eleven och ett inkluderande arbetssätt (Glogic & Löthagen Holm 2016). Undervisning i svenska som andraspråk, modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet, språkinriktad undervisning i alla ämnen, samt att det samarbetas mellan olika aktörer är andra viktiga faktorer (ibid). Även Skolverket (2020) pekar på vikten av fungerande modersmålsundervisning och studiehandledning då detta stödjer elevens språk- och kunskapsutveckling i olika ämnen. Lahdenperä (2017) och Otterup (2018) skriver också om hur kunskapsutveckling sker bäst på elevens starkaste språk. Även Nilsson Folke (2019) bekräftar flera studiers slutsatser om värdet av tvåspråkig undervisning, och hur viktigt det är att använda elevens starkaste språk, modersmålet som en kognitiv och akademisk resurs i tillägandet av ett andraspråk. Utveckling av både modersmålet och det nya språket är nödvändigt för att nå skolframgång menar Axelsson och Nilsson (2013). Varför studiehandledning på modersmålet är ett extremt viktigt verktyg är då det hjälper den nyanlända eleven att kunna överföra och ta tillvara sina tidigare erfarenheter och kunskaper från sitt hemland menar Bergendorff (2018). Hon skriver vidare att i och med att den svenska skolan idag har en väldigt heterogen grupp av nyanlända elever som representerar en mängd olika språk och kulturer, kan man därför inte begära att lärarna ska ha kunskap om alla dessa. Däremot kan de utveckla ett interkulturellt förhållningssätt genom dialog med eleverna om deras erfarenheter, liv och skolgång i hemlandet.

Stor betydelse för elevernas framgång är lärarnas attityd gentemot eleverna, hur pass god lärarnas förmåga att arbeta med sociala relationer är, hur synen på olikheter i klassrummet ser ut, samt lärarnas förmåga att anpassa undervisningen efter dessa olikheter (Axelsson 2015). Partanen (2012) pekar på vikten av att alla som arbetar i skolan kan fungera som bryggor för att göra undervisningen och lärandet meningsfullt och hanterbart för elever samt hjälpa dem att behålla motivation och gnista.

Bouakaz och Bunar (2015) skriver att många elever i deras studie vittnar om en kamp för att hitta fungerande sätt att anpassa sig till den nya skolans normer och lärostilar. Den största krocken var den mellan å ena sidan att de hade en god skolgrund att stå på från hemlandet och å andra sidan vad de upplevde, den svenska skolans negligering av deras skolbakgrund och tidigare kunskaper. Författarna skriver att om man inte tar tillvara till de tidigare kunskaperna och stöttar eleverna i denna process leder krocken ofta till konflikter som inverkar negativt på elevernas lärande och kunskapsinhämtning.

3.2 Hinder i arbetet med nyanlända elever

En faktor som har negativ påverkan på nyanländas utveckling mot kunskapsmålen är skolornas oförmåga att arbeta med skolfrånvaro². I en rapport om skolfrånvaro från Skolinspektionen (2016) beskrivs brister på många skolor, framför allt skolornas oförmåga att agera i tid där skolorna agerar efter en slags "vänta och se"-mentalitet, vilket kan resultera i allvarliga konsekvenser för eleverna. Trots att skolorna har både rutiner och stöd i frånvarohanteringen så visar granskningen att många skolor brister i att rapportera, följa upp och analysera frånvaron. Skolor måste arbeta både förebyggande, hälsofrämjande och åtgärdande för att komma tillrätta med frånvaron.

² När det gäller frånvaro finns olika begrepp, exempelvis skolk, upprepad-, långvarig- eller problematisk frånvaro. För läsvänlighetens skull använder vi begreppet frånvaro för att beskriva upprepad eller längre frånvaro som alltså inte beror på beviljad ledighet eller enstaka frånvaro på grund av exempelvis besök i sjukvården eller sen ankomst.

Gymnasieskolan är inte obligatorisk utan är en frivillig skolform till skillnad mot grundskolan där skolplikt råder. Om en elev väljer att gå i gymnasieskolan så har eleven dock närvaroplikt och är skyldig att delta i den utbildning den valt att tacka ja till. Om en minderårig elev inte kommer till skolan har skolan skyldighet att rapportera detta till vårdnadshavare samma dag. Om en elev har upprepade frånvaro är det rektors skyldighet att utreda orsakerna till varför eleven inte kommer till skolan samt att rapportera till Centrala Studiestödsnämnden (Skolverket 2020).

En annan utmaning för skolorna kan vara att kommunicera förväntningar och tydliggöra skolkulturen för eleven. Den svenska skolkulturen kan skilja sig avsevärt från den skolkultur (eller avsaknad av skolkultur) som eleven har med sig. Glogic och Löthagen Holm (2016) listar några av de utmaningar eleven ställs inför som t.ex. att i den svenska skolan betonas förmågorna i hög grad och inte bara "faktarabbel". Att samtala, diskutera och att kunna reflektera är viktiga förmågor i svensk skola vilket kan vara svårt för skolans personal att förklara. En formativ undervisning och att elevernas egna reflektioner är viktiga kan vara svårt om eleven inte är van vid det. Många elever kan vara vana vid en auktoritär lärare och kan ha svårt att förstå den demokratiska ledarstilen (ibid).

En annan utmaning skolorna brottas med är att skapa balans i arbetet med kunskapsuppdraget och socialisationsuppdraget. I skollagen, 2010:800, 1 kap, 4 § framgår följande: *"Utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden"*. Detta kallas det dubbla uppdraget och innebär att skolan både ska förmedla ämneskunskaper men även bidra till att uppfostra demokratiska medborgare. Enligt en granskning av Skolinspektionen (2016) så tenderar skolan dock att fokusera på kunskapsuppdraget, vilket kan innebära att socialisationsuppdraget blir lidande.

3.3 Samverkan med yrkeskategorier inom skolan

Skolor som har elever som mår bra, lär och utvecklas har också lärare som drar åt samma håll och som har stöd av en ledning som är tydlig och har uttalade visioner (Guvå & Hylander 2017). Det är också viktigt med en elevhälsa som inte bara främjar eleverna och deras lärande utan också lyfter både lärare och rektorer i deras yrkesroll och ledarskap för att på så sätt underlätta för alla verksamma i skolan att utföra sitt uppdrag på bästa sätt. En framgångsfaktor är att i samverkan kunna ta del av olika kompetenser och perspektiv, vilka sedermera kan leda till samsyn i elevhälsoarbetet (Jakobsson & Lundgren 2013).

En lyckad skolgång för nyanlända elever kräver att såväl den enskilde läraren som hela organisationen är med och bidrar och tar sitt ansvar. Det är ett uppdrag som kräver ett medvetet arbetssätt som är byggt på kunskaper om flerspråkigt lärande, på ett interkulturellt förhållningssätt, ett arbete byggt utifrån hälsofrämjande faktorer, och framförallt att arbetet leds av en engagerad och kunnig rektor där ett nyckelbegrepp för lyckad skolgång är samverkan, vilken behöver ske både inom och utom skolan (Bergendorff 2018). Glogic och Löthagen Holm (2016) beskriver det viktiga samarbetet mellan de olika aktörerna som ett team av brobyggare där alla aktörer har olika roller med det gemensamma målet att stödja den nyanlända eleven. De skriver att det är fördel om läraren i svenska som andraspråk leder samarbetet, pga. dennes fördjupade kunskaper om nyanlända, men att det likväl kan vara någon annan, bara hen har rätt kompetens. Viktigt är dock att det avsätts tid för arbetet och att denna tid måste planeras in redan från början.

Det är väldigt viktigt att alla lärare i skolan har ett språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt, inte bara lärarna i svenska som andraspråk. Ibland kan ämneslärare protestera mot tanken att de också ska vara "språklärare" men inläring utan tillräckliga kunskaper i språket är otroligt svårt, varför även ämneslärare måste börja tänka på både språk och ämnesinnehåll för att bidra till eleverna kunskapsutveckling (Otterup 2018). Skolverket (2020) skriver att lärarna medvetet måste arbeta med de språkliga färdigheterna och undervisningen måste bygga på ett kommunikativt arbetssätt där både innehåll och språk står i fokus.

3.4 Samverkan med yrkeskategorier utanför skolan

Kravet på, eller behovet av, att organisationer ska samverka har ökat vilket kan bero på att det ställs högre krav på organisationer nu än tidigare (Lindberg 2009). Vilka uppgifter som faller inom ramen för en organisation är idag snävare, samtidigt som många, både större och mindre frågor, dock inte faller inom ramen av en organisations gränser utan insatser krävs från olika organisationer. I offentlig sektor lyfts samverkan senaste decenniet fram som en slags universallösning på hur organisationer bör arbeta. Organisationer behöver samverka för att lättare hantera komplexa processer (ibid).

För att ge en elev de bästa förutsättningarna för att nå skolframgång krävs det många gånger att olika yrkeskategorier samverkar. Det är dock inte alltid att denna samverkan fungerar optimalt av olika orsaker. I Skolinspektionens (2016) rapport om skolfrånvaro visar det sig att det förekommer olika tolkningar samt råder okunskap om de andra verksamheternas ansvar och förutsättningar. Man kunde se att kommunala riktlinjer inte alltid följs, att personal med rätt kompetens inte alltid deltar på vissa möten, och att informationen inte alltid når rätt adressat vilket kan leda till att de beslutande åtgärderna inte alltid genomförs. Skolan behöver hjälp då olika situationer kräver olika slags expertis. Det är således av yttersta vikt att skolan samarbetar och samverkar med socialtjänsten, vårdnadshavare, polisen, Barn- och Ungdomspsykiatri (BUP) med flera. Av både förvaltningslagen, socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen och skollagen framgår att myndigheter ska samverka för den enskilde elevens rätt att få sina behov tillgodosedda. Granskningen (Skolinspektionen 2016) visar också att man har felaktiga föreställningar om de andra verksamheterna samt att ansvarsområdena är oklara vilket är ett vanligt förekommande hinder för en fungerande samverkan. Att verksamheterna styrs av olika lagar och har olika förutsättningar, ekonomiskt och administrativt försvårar också samverkan.

Många gånger sker samverkan i projektform och i samband med det menar Jacobsson och Lundgren (2013) att en relevant fråga att ställa är hur man skapar stabila strukturer för samverkan för att kunna påverka den ordinarie verksamheten långsiktigt och inte bara lyckas med tillfälliga projektformer.

Bunar (2015) konstaterar också att skolorna måste samverka mer och öppnas mer mot både föräldrarna och närsamhället. Han menar att flera av samhällets aktörer, som tex idrotts- och kulturföreningar kan vara ovärderliga för att stötta de nyanländas inkludering, om de bara bjuds in, på allvar, att samverka med skolan.

4 Teori

I detta kapitel kommer arbetets teoretiska utgångspunkt, vilket är socialkonstruktivism, att beskrivas. Även centrala begrepp som språk och makt kommer att belysas för att ge förståelse för hur dessa begrepp kommer att ligga till grund för analys av studiens empiriska material.

4.1 Socialkonstruktivistiskt perspektiv

Konstruktionism är en ontologisk ståndpunkt som går ut på att sociala företeelser och deras mening är något som sociala aktörer kontinuerligt får till stånd. Synsättet innebär att sociala företeelser och kategorier inte bara skapas via socialt samspel utan att de också befinner sig i ett tillstånd av ständig revidering. (Bryman 2018, s. 58)

Detta arbete kommer att ta avstamp i socialkonstruktivistisk teori vilken innebär att synen på människan och lärande förstås som en process som är beroende av sin tid, och samhällsliga förutsättningar. Lärande och kunskap är alltså kontextberoende och måste förstås på olika sätt beroende på vilket samhälle lärandet sker i där olika kunskaper anses viktiga i olika kontexter samt synen på lärande som även skiljer sig i tid och plats (Säljö 2013). Wenneberg (2001) beskriver exempel på vad det innebär att se fenomen som konstruerade till skillnad från synen att något är på ett visst sätt i sig själv, alltså biologiskt eller naturgivet. Bland annat menar författaren att synen på stjärnhimlens bilder växlar beroende på varifrån den ses och att stjärnbilderna är något som konstruerats, inget som existerar i sig. Likaså är synen på ting eller företeelser konstruerade där våra föreställningar om vad exempelvis en stol är beror på att vi med hjälp av språket kunnat tillägna oss kunskapen om stolen och dess egenskaper. Därför kan även språket ses som en av våra mest bärande grundbultar som vi skapar tillsammans och som innebär att vår föreställning om ord och dess innebörd är socialt konstruerade (ibid).

Socialkonstruktivism vilar alltså på grundantaganden att språket är människans främsta redskap genom vilket även moral och normer skapas, återskapas och upprätthålls (Eek-Karlsson, Lundin, Torpsten 2020). Detta sker i mellanmänniska samspel bland annat inom olika institutioner, exempelvis skolan, och konstrueras ständigt utifrån rådande samhällssituation. Detta innebär att det sätt professionella och andra talar om kategorin "nyanlända" kommer att forma vår syn på denna grupp. De beskrivningar samhället skapar av skolan och av nyanlända kommer att sätta agendan för synen på dem och hur de bemöts. Under arbetet försökte vi analysera våra samtal med intervjupersonerna med dessa glasögon. Vilket språkliga framställningar konstrueras? Hur skapas och återskapas bilden av bilden av framgångar och hinder i arbetet med nyanlända? Med vilket språk och genom vilket agerande framträder specialpedagogernas syn på gruppen nyanlända?

Socialkonstruktivister har olika definition av vad begreppet egentligen innebär och det finns också olika grader i synen på konstruktion, men det finns vissa gemensamma utgångspunkter för teorin eller begreppet som alla socialkonstruktivister kan enas om (Burr 2015). Bland annat att de kategorier vi skapar, och bärande idéer vi har om samhället, konstrueras i sin tid och att detta synsätt innebär att det inte kan finnas en sanning utan att sanningen och kunskapen är föränderlig. Detta innebär att socialkonstruktivism kan förstås som ett kritiskt perspektiv i och med synen på att förgivettaganden alltid kan ifrågasättas. En annan gemensam utgångspunkt för socialkonstruktivister enligt Burr (2015) är synen att kunskap definieras av de som har mer makt och att språket är bärande och avgörande för hur vi konstruerar synen på människor. Burr (2015) beskriver hur människor i alla samhällen är grupperade i

maktrelationer där vissa människor har mer makt än andra. Klass är exempelvis en benämning på en maktrelation som präglas av att vissa människor innehar större auktoritet än andra och därmed har makten att definiera hur samhället ska vara. Burr (2015) beskriver detta på följande sätt:

People in some sections of society have more power than others to decide what counts as legitimate knowledge, and some ways of speaking (or 'discourses') frame experience and identities in ways that can be oppressive
(s. 5)

Detta citat är intressant att analysera i förhållande till den grupp vi kallar nyanlända. Viktigt i vår analys av resultatet blir att fundera på vem som har makten och hur gruppen nyanlända elever i gymnasieskolan definieras och vilket språk som konstruerar synen på dem som grupp. Vilka ord och begrepp framträder i de bilder informanterna beskriver och vilka handlingar framstår som viktiga för specialpedagogerna? Burr (2015) menar att vissa människor med högre social status har makt att definiera kunskap om andra individer och att detta kan innebära ett förtryck. Detta är en viktig aspekt att lägga som ett raster över analysen sett till den bakgrund som beskrivs i avsnittet ovan samt de resultat som presenteras i kapitel sju.

4.2 Makt

Makt i samhället innefattar makten att styra avgörande socialisationsprocesser och följaktligen makten att producera verklighet
(Berger & Luckman 1999)

Ett begrepp som tidigare nämnts kopplat till socialkonstruktivism är makt vilket bland annat Foucault bidragit till att skapa förståelse för. Foucault menade att makt kan förstås som ett sätt att kontrollera människor inte bara fysiskt utan även deras tankar och föreställningar om världen och synen på normalitet och avvikelse. Den makt Foucault beskriver utövas inte av någon enskild härskare eller grupp med avsikter utan effektiviteten ligger i känslan att vilja tillhöra det accepterade och normala och inte ses som avvikande (Burr 2015). Detta innebär att vår syn på vilken kunskap som är viktig och hur samhället organiserar skolan och dess styrdokument innebär maktutövning i och med att det definierar vem som "passar in" och vem i förhållande till styrdokumentet som kan ses som normal och avvikande. Burr (2015) pekar på vikten av att ge de med svagare social status en röst för att bevaka deras intressen och syn på sig själva och visar hur exempelvis synen på skönhet skapas och upprätthålls vilket innebär att vissa kvinnor uppfattar sig som mindre vackra eftersom de inte passar in i den mall som utgör samhällsidealet. Även Eek-Karlsson m. fl. (2020) beskriver hur denna konstruktion av normalitet och avvikelse skapar grupper där hierarkiska strukturer råder och där medlemskap för vissa automatiskt definierar att andra inte tillhör samma grupp. Vidare beskriver författarna att bilder av den egna gruppen individualiseras och utvecklas medan bilderna av de andra riskerar att bli stereotypa. Detta resonemang innebär att det kan finnas en risk att skolpersonalens definition av skola, svenskhet och nyanlända konstruerar en stereotyp bild av de nyanlända eleverna (ibid). I relation till nyanlända och skolan som arena blir det alltså viktigt att tillvarata de nyanländas perspektiv på sig själva och världen för att på så sätt göra dem delaktiga i berättelsen om de själva och för att minska risken av känslan att vara avvikande. I denna strävan är det dock viktigt att hålla i minnet att vi som forskare också konstruerar en bild genom våra föreställningar och bakgrund. Burr (2015) förklarar att:

The task of the researcher therefore becomes to acknowledge the influence of their own background and involvement in the research process, reflecting on the part that this may play in the findings (s. 15)

I vårt resultat kommer vi att använda oss av detta perspektiv när vi analyserar olika bilder av nyanlända gymnasieelever som konstrueras och rekonstrueras i informanternas berättelser.

5 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer vi att presentera tidigare forskning inom de områden som är relevanta för vår studie och som tillsammans med studiens teoretiska utgångspunkter ligger till grund för vår analys av studiens empiri.

5.1 Framgångar i arbetet med nyanlända elever

Roos och Gadler (2018) skriver att skolans uppdrag är att kunna erbjuda alla elever, utifrån deras varierade förutsättning, en likvärdig utbildning. Detta uppdrag kan delas upp i ett kunskapsuppdrag och ett socialisationsuppdrag och kallas då det dubbla uppdraget. De beskriver i sin artikel en diskrepans mellan de politiska beslut som fattas om skolan och dess styrning, den s.k. formuleringsarenan och det som sedan i realiteten genomförs i skolan, realiseringsarenan. Det kan handla om vilket slags stöd alla elever har rätt till jämfört med vad de får i dagens skola. De skriver om vikten av att det finns personal med adekvat kompetens, vilket innebär både ämneskompetens och relationell kompetens. Författarna redogör för en modell (se bilaga E) med tre olika komponenter för att analysera och möjliggöra skolans dubbla uppdrag. De menar att hur de tre komponenterna samvarierar med varandra påverkar kvaliteten på det didaktiska mötet. Allt påverkas av den enskilda lärarens kompetens och kunskap, och är beroende av kunskap och kompetens inom organisationen, där organisationen behöver synliggöra sin tolkning av det dubbla uppdraget.

Fuller (2018) menar att det är av största vikt att lärare, skolledare och beslutsfattare tänker på sin egen roll och hur de framstår utifrån makt, språk och diskurs. Författaren menar att hur man agerar kan påverkas av den egna medvetenheten om sin egen person och i vilka positioner ens makt framträder. Intersektionalitet är ett begrepp som innebär att identiteten innefattar en mängd egenskaper eller etiketter som kan variera i olika sammanhang. Exempelvis kan kön, klass och etnicitet vara olika viktigt för olika personer i olika sammanhang. Fuller (2018) har studerat hur en kvinnlig, muslimsk, medelålders rektors identitet, makt och språk framstod och konstruerades utifrån möten med allt från myndighetspersoner, politiker, föräldrar till elever och fann att makten och språket varierade mycket i de olika mötena och att den religiösa och etniska identiteten fick olika innebörd i beroende på mötet. Författaren menar att medvetenhet om den egna rollen i skolan är viktigt för att sätta ljuset på hur framställningen blir för de barn som ska undervisas av dessa lärare och annan personal. Den pendlande maktlösheten och maktpositionen det kan innebära att vara personal, elev eller förälder i skolan behöver förstås utifrån ett intersektionalitetsperspektiv i förhållande till makt, språk och diskurs vilket kan medvetandegöra hur verksamheten utformas socialt och strukturellt (ibid).

Björk, Danielsson och Basic (2019) skriver om hur nyanlända kan uppfatta lärare i Sverige som ointresserade eller orespekterade då deras skolkultur och det de är vana vid skiljer sig så mycket från den svenska skolkulturen. Exempel ges på elever som reagerar

på att man inte behöver stå upp inför lärare, att eleven kan dua en lärare, att man kan säga emot en lärare utan konsekvens. De porträtterar, vad de kallar, aktiv och strategisk lärare, som en viktig aktör i det praktiska arbetet med eleverna på individuell basis. Dessa lärare fungerar som stöttor i att överbrygga de kulturella skillnaderna som annars kan hämma samarbetet. Även Popov och Sturesson (2015) skriver att det finns ett gap mellan dessa elevers tidigare lärkultur och kulturen i Sverige och att det är väldigt viktigt att aktivt hjälpa dessa elever med att överbrygga skillnaderna. Både Björks m.fl. (2019) och Povov och Sturesson (2015) beskriver vikten av att inte betrakta dessa elever som en homogen grupp. De diskuterar att det är viktigt att lära känna varje elev som en individ, för att lättare kunna se och tillvarata deras individuella omständigheter och behov.

Torbjörnsen Hilt (2016) belyser hur viktigt det är att eleverna får stöd i att förstå vad som krävs som student i den nya kulturen. Hon menar att de nyanlända elevernas karriär i högre studiesammanhang ligger i farozonen om de inte får det stöd som de behöver. Bl.a. skriver hon om hur lärarna i studien menar att många elever inte vet vad som förväntas av dem som elever, och att ett mer självständigt lärande står i kontrast mot deras tidigare skolerfarenheter med auktoritära lärare.

Eek-Karlsson m. fl. (2020) har studerat likabehandlingsplaner i skolan för att undersöka hur arbete med kön, etnicitet och sexuell läggning konstrueras. De menar att det finns olika synsätt på hur skolan arbetar för att undvika diskriminering men att detta arbete i många fall riskerar att förstärka vad som ses som norm och avvikelse genom att undervisningen tenderar att handla om *den Andre* snarare än att vidga undervisningen så att den blir normbrytande och skapar utrymme för större inkludering. Författarnas analys utgår från en beskrivning av Kumashiros fyra olika aspekter på hur utbildningsinsatser kan ”åtgärda marginalisering och förtryck” i skolan (s 55). De fyra aspekterna handlar om synen på den Andre vilka är den marginaliserade gruppen i förhållande till den dominerande. *Utbildning för den Andre* innebär att utbilda den marginaliserade gruppen, ofta genom exkluderande lösningar. *Utbildning om den Andre* innebär att majoritetsgruppen utbildas för att de har kunskapsbrist om minoritetsgruppen. *Utbildning som är kritisk mot privilegier och andrafiering* innebär att sträva efter en undervisning som tränar ett normkritiskt förhållningssätt. *Utbildning som förändrar elever och samhälle* innebär att ta tillvara allas röster så att synen på normalitet innefattar fler människor och skapar ifrågasättande förhållningssätt vilket i sin tur leder till förändring. Författarnas slutsats är att skolor har olika syn på vem eller vilka grupper som betraktas som problem eller avvikande och att skolor som arbetar enligt de första två perspektiven riskerar att förstärka och reproducera stereotypa uppfattningar. En lösning för att komma vidare i arbetet mot diskriminering är att skolorna granskar sin egen praktik enligt de två senare principerna för att se över hur utbildningen kan utformas.

Ekstrand (2015) har sammanställt 155 forskningsrapporter om skolnärvaro och frånvaro och vilka faktorer som har positiv effekt på närvaron. Författaren pekar på vikten av goda relationer till vuxna i skolan som ser, lyssnar, stöttar och vägleder både socialt och kunskapsmässigt. Dessutom är det av stor vikt att som elev kunna påverka och känna inflytande över studiernas innehåll och resultat. Ekstrand (2015) pekar på ett antal kärnkompetenser som hon menar är en förutsättning för lärande där självreflektion, attityd och självkänsla är exempel på faktorer som har stor förmåga att stärka elevers vilja att vara i skolan och därmed minska frånvaro.

5.2 Hinder i arbetet med nyanlända elever

Skolfrånvaro lyfts som ett hinder i flera vetenskapliga artiklar. Warne, Svensson, Tirén och Wall (2020) har undersökt lärares, föräldrars och elevers syn på skolfrånvaro med särskilt fokus på sena ankomster. Författarna menar att frånvaro måste förstås som ett agerande som uppstår i en kontext och alltså är skolrelaterad. Studien baseras på intervjuer med elever, föräldrar och lärare vilka till viss del har olika syn på orsakerna till frånvaron och hur denna kan stävjas. Framförallt visar intervjuerna med elever hur olika dessa bemöts när de kommer sent till skolan där lärarnas strategier varierar från att ignorera, välkomna eller skälla ut eleven. Ett av de förbättringsområden författarna uppmärksammar är bättre struktur och förutsägbarhet för elever som att starta varje skoldag på samma sätt så att elever vet vad som väntar. Ett annat förbättringsområde är en gemensam policy för lärare ifråga om bemötande av frånvaro samt bättre samverkan med elever och föräldrar för att stärka elevernas relation till skolan och motivation att vilja komma dit. Författarna efterfrågar en modell för att hantera frånvaro som borde utformas tillsammans med elever, föräldrar, lärare och annan skolpersonal.

Kearney och Bensaheb (2006) har undersökt faktorer till vad de kallar "school refusal behaviour" där författarna pekar på både psykiska och somatiska besvär som orsak och/eller konsekvens av frånvaron. Astma, ont i magen, oro, ångest och depression är exempel på sådana orsaker. Författarna redogör för olika program som utformats för att stärka närvaron både fokuserade på medicinska faktorer och psykiska orsaker. Författarna pekar på vikten av att sätta in tidiga insatser för att förhindra att frånvaro uppstår samt att det kan vara av stor vikt att samverka kring elevens frånvaro med elevhälsopersonal, rektor, lärare och hemmet samt externa aktörer såsom läkare eller skolpsykolog, särskilt ifråga om dysfunktionella familjer eller när barn exempelvis drabbats av depression.

Finning, Harvey, Moore, Ford, Davis, och Waite (2018) har i en studie undersökt olika program för att arbeta med frånvaro i skolan genom att intervjua 16 olika professionella inom skolan som arbetar med frånvaro. Deras slutsatser är att det framställs som tids- och resurskrävande att arbeta systematiskt med frånvaro samt att deltagarna upplevde att det var svårt att identifiera orsakerna till frånvaron emellanåt. Dessutom menade informanterna ofta att frånvaron berodde på annat än skolrelaterade orsaker vilket upplevdes svårare att komma till bukt med än att anpassa i skolmiljön eller reducera scheman eller liknande. Författarna poängterar att det mest gynnsamma för att stärka närvaron är att sätta in insatser tidigt, helst direkt då frånvaro uppmärksammas samt att insatserna måste vara individanpassade för att ge effekt. Även ett relationellt synsätt där elevens upplevelse av trygga närvarande vuxna såsom mentorer eller annan personal beskrevs som framgångsrikt, framförallt i de fall där tvärprofessionella team arbetade tillsammans med vårdnadshavare och andra aktörer nära eleven.

Roos och Gadlers (2018) beskriver dilemmat med villkoren för att genomföra det dubbla uppdraget då det många gånger sätts ett likhetstecken mellan skolans kvalitet och uppnående av internationella kunskapsmål. På så sätt riskerar socialisationsuppdraget att komma i skymundan då det inte är mätbart. Författarna lyfter upp vikten av att dessa båda uppdrag värderas lika och konvergerar. Riskerna finns, om uppdraget divergerar, eller om något av uppdragen värderas högre, att eleverna inte möts utifrån sina förutsättningar och således tas ifrån möjligheten att utvecklas så långt som möjligt.

Karlsson, Larsson och Jakobsson (2016) beskriver flera orsaker till varför andraspråkselever ligger efter resultatmässigt och pekar på faktorer som gynnar språkutvecklingen och resultaten. Att utveckla ämnesspråk på modersmålet är en

avgörande faktor för hur väl eleven kommer att lyckas utveckla ämneskunskaper i alla ämnen samt det svenska språket. Författarna pekar på att det finns stora brister i samplaneringen mellan studiehandledare och ämneslärare samt att modersmålsundervisningen ofta är bristfällig. Författarna pekar också på framgångsfaktorer som innebär att ha höga förväntningar och att utmana kognitivt samtidigt som eleverna får den stöttning de behöver. Eleverna behöver alltså få tänka lika stora och djupa tankar för att fortsätta utvecklas kognitivt även om det svenska språket inte kommit så långt att det matchar ämnesinnehållet. Att förenkla ämnesinnehållet för att få eleverna att hänga med i undervisningen gör ofta skolarbetet repetitivt och tråkigt enligt författarna. Torpsten (2011) menar att när elevernas språkutveckling ökar blir eleverna också mer medvetna om sig själva och sin identitet som flerspråkiga personer. I Berggren, Torpsten & Järkestig Berggrens forskning (2020) beskrivs elevers frustration över att inte förstå det innehåll som kommuniceras på majoritetsspråket under lektionerna och att oförmågan att använda majoritetsspråket på samma nivå som de svenska eleverna kan leda till att deras egentliga kunskaper i många ämnen undervärderas. Författarna betonar också vikten av att bevara och stärka elevens kulturella identitet samtidigt som nytt språk och ny kulturell kunskap kommer in i elevens liv. För att lyckas måste skolor säkerställa en inkluderande pedagogisk praktik där elevernas tidigare kulturella identitet synliggörs samtidigt som den förvärvas i interaktion med svenska elever i den vanliga klassen.

5.3 Samverkan med yrkeskategorier inom skolan

I Björks m.fl. artikel (2019) beskrivs vikten av den interna samverkan och att det för en lyckad skolgång krävs ett samarbete mellan olika professionella yrkeskategorier. De trycker på vikten av samverkan mellan svenska som andraspråksläraren, modersmålsläraren, specialpedagogen och specialläraren och hur dessa förväntas arbeta tillsammans för att hjälpa eleverna. I samma artikel lyfter författarna också vikten av samverkan mellan hem och skola med god kommunikation däremellan.

För att lyckas med samverkan internt är det viktigt att synliggöra modersmålslärarens och studiehandledarens roll i förhållande till andra lärarkategorier. Wedins (2017) studie visar att dessa många gånger får rollen som översättare eller språkgranskare, vilket inte är förenligt med den roll de ska ha, som språklärare. För skolframgång måste dessa lärare bjudas in till gemensamma diskussioner och eventuella samarbetsprojekt.

Den interna samverkan kan ledas av elevhälsan. I Guvås och Hylanders studie (2011) har den multiprofessionella elevhälsan undersökts och hur de olika yrkeskategorierna tolkat elevhälsoperspektivet, både var för sig och tillsammans. Viktigt är att det holistiska och salutogena synsättet präglar arbetet. Resultatet visar dock att det trots en gemensam utgångspunkt om det hälsofrämjande helhetsperspektivet, så leder inte alltid det till ett sådant förhållningssätt utan mer individuella insatser från de olika lärarkategorierna. I studien såg man också att det fanns ett icke gynnsamt avstånd mellan teori och praktik.

5.4 Samverkan med yrkeskategorier utanför skolan

Basic (2012) skriver att samverkan ofta framställs som fördelaktigt för både myndigheter och organisationer och att behovet av samverkan är stort, både internationellt och inom Sverige. Det uppmärksammas dock av flera forskare att konflikter lätt kan uppstå i samband med samverkan. Konflikterna kan vara interpersonella, organisatoriska och

juridiska. Det kan också finnas en viss ovilja mot att samarbeta med andra organisationer. Dessa samverkanskonflikter kan förklaras bero på bristande tillit mellan aktörerna. Författaren beskriver också ytterligare yrkesrollskonflikter som kan handla om meningsskiljaktigheter om vem som ska göra vad. Exempel ges då tex socialarbetare irriteras över ålagda arbetsuppgifter som att vara med på lektioner eller ta hand om konflikter i skolan. Å andra sidan visar en studie av Danermark (2014) att svenska lärare i högre utsträckning ser svårigheter med samarbetet med socialtjänsten vilket bottnar i strukturella orsaker som exempelvis sekretess och organisatoriska begränsningar. Basic (2018a; 2018b) menar att två viktiga aspekter för lyckad samverkan är att nyckelpersonerna (eleverna och deras föräldrar) inkluderas i samverkan samt att alla medverkande delar samma vision. Författaren pekar på att i de fall samverkan ska ske mellan tre olika aktörer är det viktigt att någon tar ansvar för att samverkan kommer till stånd och håller i trådarna och agendan. I Björks m.fl. artikel (2019) beskriver Basic hur aktörer inom den egna organisationen ser på sig själva som mer samarbetsvilliga än aktörer utanför den egna organisationen och dessa anklagas ofta för att försvåra samarbetet.

I Widmark Sandahl, Piuva & Bergmans (2011) artikel om samverkan dras slutsatserna att professionerna många gånger är osäkra på vad de kan förvänta sig av de andra organisationerna och att det utvecklades partiska och ytliga förutfattade meningar om de andras funktioner och förväntade praktiska insatser. Det finns vanligtvis också oklarheter i ansvarsfördelningen dem emellan.

Englund (2017) har i sin avhandling följt upp ett samverkansprojekt fem år efter projektets slut för att studera vilka effekter detta haft. En konklusion är att samverkansprojekt har effekt då samtliga medverkande i studien menade att projektet stärkt samverkan under deltagandet men att det krävs stabila strukturer och en engagerad ledning för att effekterna ska kvarstå. Författaren menar att det finns ett antal nyckelfaktorer som är viktiga för att projekt kring samverkan ska hålla över tid. Engagemang, rutiner, kunskap och klar fördelning av ansvar ger större möjligheter till framgångsrik samverkan över tid. Författaren menar också att det är svårt att avgöra vilken effekt ett projekt får om det inte planeras för uppföljning redan under projekteringen. Englund konstaterar att oavsett om samverkan sker inom ett projekt eller inte så behöver samverkansprocessen löpande vårdas och tas omhand.

6 Metod

I detta kapitel beskrivs studiens design och tillvägagångssätt vid insamling och analys av resultat. Vi redovisar och diskuterar hur vi samlat in data, hur vi gjort vårt urval av informanter samt hur vi genomfört våra intervjuer. Vidare kommer studiens trovärdighet och överförbarhet att diskuteras samt vilka etiska överväganden vi gjort.

6.1 Insamling av empiriskt material

Vi har använt oss av det som Bryman (2018) beskriver som en semistrukturerad intervjumetod då vi utgått från en intervjuguide med frågor av generell karaktär där intervjupersonen har stor frihet att svara öppet och med frihet att ställa följdfrågor. Intervjuguiden vi använde har utformats i projektet ”Skolframgång för nyanlända: möjligheter, hinder, identiteter och samverkan” (Linnéuniversitet 2020; Bilaga D) för att besvara studiens frågeställningar och på så sätt uppnå syftet med studien vilket är att

analysera specialpedagogernas berättelser om framgångar, hinder och samverkan under arbetet med nyanlända elever. Intervjuguiden innehåller 13 frågor som alla berör temat nyanlända, lärande och identitetsskapande. Intervjuernas syfte beskrivs av Eriksson (2013) som ett "ledsagat samtal" för att "kunna förstå vilken mening en individ lägger i en händelse" (s. 127).

Under planeringen av arbetet tänkte vi basera vårt urval av informanter avseende avstånd till informanterna eftersom vår avsikt var att intervjua face-to-face, sittande i samma rum. Vi tog därför reda på vilka specialpedagoger som arbetar mot nyanlända elever på gymnasieskolor inom en rimlig radie att åka till utifrån de två städer vi bor i. Vi hann även maila information om vårt projekt (se bilaga B och C). Precis i detta skede kom Coronaepidemin³ till Sverige och upptog allt utrymme i media. Beslut infördes om distansundervisning på landets samtliga gymnasieskolor och vuxenutbildningar samt restriktioner att alla yrkesverksamma som kunde skulle arbeta hemifrån. Alla människor beordrades att stanna hemma från arbete, skola och förskola vid minsta symptom på förkylning. Detta skedde dessutom under de vinter-/vår månader då många är snuviga och förkylda. I flera fall fick vi inga svar på våra mail och i andra fall fick vi svar att det inte fanns tid eller möjlighet att träffas för intervjuer på grund av egen sjukdom eller sjuka barn. I nästa skede breddade vi vår sökning efter informanter och la ut inlägg i flera grupper för specialpedagoger på sociala mediet Facebook där vi beskrev syftet med intervjun och öppnade upp för alternativa mötessätt såsom telefonintervjuer, via brevväxling eller intervjuer via videosamtal. I och med dessa inlägg fick vi fler svar med intressenter. Detta tror vi beror på att de som är intresserade av frågeställningarna kring den specifika målgruppen nåddes på ett effektivt sätt samt att det upplevdes smidigare att kunna delta digitalt.

6.2 Urval

Då vi specifikt sökt efter informanter som är yrkesverksamma specialpedagoger inom gymnasieskolan och som arbetar med nyanlända elever har vi gjort ett subjektivt urval vilket passar bäst när forskaren på förhand vet vilka personer som bäst kan svara mot studiens frågeställningar på grund av att de har bäst information (Denscombe 2016). Då vi riktade oss till privata grupper på Facebook där endast gymnasielärare är medlemmar och dessutom efterfrågade just informanter som arbetar med nyanlända är urvalet subjektivt. Vi fick svar från åtta intressenter som passade in för vår studies intresse vilket vi ansåg blev ett rimligt antal i relation till studiens syfte och omfattning. Totalt nio informanter har bidragit till studien, alla utom en är utbildade specialpedagoger verksamma inom gymnasieskolan med nyanlända elever. Den nionde informanten arbetar som ledningsstöd samt kurator och deltog under en intervju tillsammans med en av specialpedagogerna utifrån att denne ville ha hjälp med frågorna inom områdena samverkan och organisation. Av de intervjuade är åtta kvinnor och en man i åldrar mellan ca 35–67 år. Alla utom ledningsstödet/kuratorn har flera års erfarenhet i arbetet som specialpedagog och har även arbetat med nyanlända elever i flera år. Vi hade önskat större spridning avseende kön och etnisk bakgrund, då alla informanterna beskriver sig som kvinnor av svensk härkomst utom den enda mannen som deltagit. Vi har intervjuat tre personer boende i två av Sveriges största städer. De övriga deltagarna är spridda från

³ För information om uppkomsten och utvecklingen av Coronaepidemin och Covid-19 se Folkhälsomyndighetens hemsida. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/>

söder till norr, från östkust till västkust och bor i små till mellanstora städer. Alla informanter arbetar i kommunal verksamhet.

Vi tror att läget med Coronaepidemin påverkat utfallet så till vida att många specialpedagoger som varit intresserade av ämnet inte kunnat delta på grund av hög arbetsbelastning och/eller sjukdom. Vi uppfattar att vi fått informanter med extra stort intresse för gruppen nyanlända då de som valt att svara på vårt inlägg i gruppen svarat att de ville delta just för att det saknas forskning kring dessa elever eller att arbetet med elevgruppen ligger extra varmt om hjärtat. De flesta av informanterna berättade om sitt stora engagemang för just nyanlända elever och flera av informanterna ingår i olika forskningsprojekt och är mycket intresserade av att få och bidra till kunskap i arbetet kring nyanlända elever i gymnasieskolan vilket kan innebära att urvalet gjort att resultatet präglas av att svaren kommer från en grupp särskilt intresserade av ämnet och området.

Informant	Yrkesroll
Filippa	Specialpedagog, IM, Sprint
Lisa	Specialpedagog, volontär för läxhjälp med nyanlända på gymnasiet
Ove	Specialpedagog, IM, Sprint
Nicole	Kurator, programsamordnare
Marie	Specialpedagog, Sprint
Sofia	Specialpedagog/speciallärare, Sprint
Kristin	Specialpedagog, IM, Sprint
Anette	Specialpedagog, Sprint
Marie-Louise	Specialpedagog, Sprint

6.3 Genomförande

Kvale och Brinkmann (2009) menar att intervjuande kan ses om ett hantverk som kräver erfarenhet vilken ger personlig insikt och praktiska färdigheter. Vi har begränsad erfarenhet av intervjuer som forskare och är medvetna om att det påverkat vårt resultat. Eriksson (2013) pekar på viktiga aspekter att ta hänsyn till vid intervjuer. Bland annat är det viktigt att störande moment undviks och att välja en plats informanten känner sig bekväm på samt att vara lugn och sansad under intervjutillfället. Den ursprungliga planen var att intervjua informanterna face-to-face i ett samtal på en plats vald av informanterna för att skapa ett tryggt, bekvämt samtal. Under rådande omständigheter med risk för smittspridning så valde samtliga informanter att intervjuas på distans utom en informant som valde att svara skriftligt via mail vilket innebär att vi inte kunde ställa följdfrågor. Vi valde ändå att använda informanten i undersökningen då vi menar att han hade intressanta föreställningar om hinder och möjligheter i arbetet med nyanlända. Sju intervjuer genomfördes således genom telefon- eller videosamtal på en tidpunkt och en plats vald av informanten. Eriksson-Zetterquist och Ahrne (2015) menar att det finns för- och nackdelar med telefon- och videointervjuer. Det är en fördel tidsmässigt men en nackdel att intervjun kan bli mer formell. En annan nackdel är att dessa former är mindre lämpliga när forskaren vill fånga nyanser av kulturen där informanten befinner sig (ibid). Vi inser att det varit en fördel om vi upplevt den kultur eller stämning som råder på den plats intervjupersonerna arbetar då det också skulle gett oss en bild av skolorna de nyanlända tillbringar sina skoldagar i. Med rådande omständigheter med Coronaepidemin var detta inte möjligt och vi fick anpassa oss till det sätt informanterna valde. Samtliga informanter

valde att genomföra intervjun antingen i hemmet eller på sitt kontor, samt avsatte gott om tid vilket gav avslappnade samtal utan stress. En viktig aspekt av hantverket som intervjuande innebär är att bekräfta informanten i samtalet helst så ofta som möjligt vid längre svar (Eriksson-Zetterquist m. fl. 2015). Under intervjuerna tänkte vi extra mycket på detta och bekräftade och uppmuntrade informanterna ofta genom att säga ”mm”, ”ja”, ”intressant” eller liknande under intervjuerna. Särskilt viktigt upplevde vi detta under telefonintervjuerna då vi inte kunde ge uppmuntran och bekräftelse genom leende eller kroppsspråk. Vår bekräftelse och uppmuntran syns i de sekvenser vi återger i resultatdelen, kapitel 7.

Vi valde att dela upp intervjuerna då vi egentligen planerat att intervjua informanterna vid fysiska möten men i efterhand hade det varit en fördel att om vi båda varit med vid alla intervjuer då det gett möjlighet för båda att ställa följdfrågor. Dock är det ett tidskrävande arbete och vi tyckte att det var viktigare att få ett bredare underlag vilket vi kunde få när vi delade upp vår tid och intervjuade på olika håll samtidigt.

Samtliga informanter hade fått intervjuguiden med de tretton frågorna på förhand för att få en bild av studiens syfte och inriktning samt för att kunna känna sig förberedda på samtalets innehåll. Detta skapade variation i studiens empiriska material för att alla intervjuer blev av samtalskaraktär med frihet att ställa följdfrågor. Att informanterna fått ta del av frågorna på förhand kan göra att svaren blir mer omfattande och tillrättalagda vilket vi ser som en fördel då vi vill att informanterna ska ge svar de är bekväma med att stå för även efter intervjun. Detta visade sig stämma bra då alla intervjuer upplevdes avslappnade och frågorna blev grundligt besvarade samt att alla informanter på förhand gett medgivande till att medverka i både vårt examensarbete och i forskningsprojektet ”Skolframgång för nyanlända: möjligheter, hinder, identiteter och samverkan” (Linnéuniversitet 2020; Bilaga B, C, D).

Samtalen flöt på väl och alla informanter upplevdes engagerade och med vilja att berätta. Alla informanter valde att besvara samtliga frågor utom den informant som svarade skriftligt, vilken valde att hoppa över några frågor. Av respekt för informantens val att hoppa över frågor valde vi att inte kontakta informanten igen för eventuella följdfrågor utan har återgett de beskrivningar informanten valde att ge. Intervjuerna blev mer av samtalskaraktär vilket gjorde att en del frågor gled in i varandra och att vi fick hoppa mellan frågorna. Detta menar Bryman (2018) är önskvärt då kvalitativa intervjuer har som syfte att ge kunskap om informanternas egna upplevelser av vad som är viktigt vilket bör stå i fokus snarare än att få exakta svar på de frågor man ställer. När vi lyssnade på våra intervjuer i efterhand insåg vi att vi ibland ställde följdfrågor av mer sluten karaktär där informanten kunde välja att svara ja eller nej. Våra informanter var dock mycket engagerade och valde ändå att utveckla sina svar och vi fick rika berättelser även i de fall frågorna kunde besvaras med endast ett ord. Även detta återges i resultatdelen, kapitel 7.

Bryman (2018) menar att det är stor fördel om intervjuer spelas in för att det skapar en mer avslappnad intervju om forskaren inte tvingas anteckna under tiden samt att det är en fördel att kunna lyssna i efterhand. Samtidigt menar Bryman att inspelningsutrustningen och vetskapen om att det som sägs sparas kan ha en hämmande effekt på intervjupersonen (ibid). Samtliga intervjuer spelades in via mobiltelefon eller via dator med informanternas samtycke och vi upplevde intervjuerna som avslappnade trots detta. Alla intervjuer genomfördes utan störningsmoment och både tekniken och omständigheterna runt om fungerade tillfredsställande. Intervjuerna blev mellan 35–65 minuter.

6.4 Trovärdighet och överförbarhet

Renstam och Wästerfors (2015) beskriver hur man kan närma sig ett kvalitativt material genom att benämna tre grundläggande arbetssätt. Att sortera, reducera och argumentera är de processer som beskrivs och som vi har förhållit oss till i tillvägagången av arbetet. Att sortera handlar om att bli förtrogen med sitt material samt att leta efter det som är extra talande eller intressant eftersom kvalitativt material ofta är mycket omfattande. Reduceringen går ut på att ringa in särskilt intressanta citat som ger en rättvis bild av materialet. Att argumentera innebär att sätta sina resultat i relation till vad tidigare forskare kommit fram till för att på så sätt skapa trovärdighet i arbetet (ibid). Efter att ha genomfört våra intervjuer transkriberade vi dem parallellt med att analysarbetet började. Att transkribera intervjuer är ett tidsomfattande arbete som kräver många lyssningar och eftersom materialet snabbt växer kan det finnas fördel att analysera materialet parallellt med transkriberingen för att upptäcka intressanta teman (Bryman 2018). Bryman (2018) diskuterar problematiken med "tematisk analys" men menar att denna ändå vinner mark och belyser att det kan vara fruktbart att söka efter bland annat repetitioner (teman som återkommer), metaforer, likheter och skillnader. Ett sätt kan sedan vara att koda det markerade materialet i teman och delkoder (ibid). Denna process följde vi där vi markerade olika frågeställningar och sedan kodade svaren enligt ett färgsystem med etiketter såsom "hinder", "framgång", "samverkan" vilka sedan fick underkategorier som "samverkan – intern", "samverkan – extern". Parallellt med denna process sökte vi vetenskapliga artiklar för att undersöka hur våra informanternas svar stod sig i relation till tidigare forskning och slipade ytterligare på vilka citat som kunde vara intressanta att spegla mot tidigare forskningsresultat.

Bryman (2018) beskriver transkriptionsprocessen som tidsödande och att det är en svår balansgång när intervjupersonerna ska citeras då transkriptionen ska följa intervjun så noga som möjligt men att citaten kan bli sammanhängande och nästan ge intrycket av att intervjupersonen är "korkad" om dennes tal citeras exakt med upprepningar och mellanord som liksom och öh. Vi läste våra transkriptioner många gånger, vi transkriberade så noga vi kunde. Vi lyssnade även på varandras ljudupptagningar för att höra vilka ord som intervjupersonerna la extra tryck eller vikt vid och vilka områden som respondenterna verkade tycka var extra viktiga samt läste varandras transkriptioner. Under flera läsningar och lyssningar markerade vi extra intressanta delar av konversationerna och började samla in målade citat som särskilt väl illustrerade de områden vi ringat in. I processen med att välja citat att presentera i vårt resultat justerade vi ibland orden för att öka läsvänligheten men utan att ändra innehållet i betydelse. Vi har ibland tagit bort småord som "liksom" och "öh".

I presentationen av våra citat i resultatdelen har vi strävat efter det Bryman (2018) beskriver som en beskrivande berättelse, ett narrativ, vilket innebär att citaten vävs samman med den fråga vi ställt och knyts ihop med vår tolkning efteråt för att på så sätt skapa en bild av hur vi tolkat intervjupersonens berättelse.

Eftersom vi utgått från en intervjuguide med tretton breda frågor visste vi att vi skulle bli tvungna att skala ner och fokusera på ett antal frågeställningar att presentera i vårt resultat. Vi valde slutligen ut de frågor som vi ansåg hade störst vikt för vårt fokusområde vilket är specialpedagogernas arbete. Exempelvis föll frågor som hade med organisation bort då dessa inte upplevdes relevanta för specialpedagogernas dagliga arbete. Även frågor om elevernas identitet fick reduceras bort då dessa inte kunde besvaras tillräckligt

tillfredsställande då informanterna inte arbetar i så stor utsträckning direkt med eleverna utan mer riktat mot lärare och annan personal.

Trovärdighet i en studie handlar om hur rimligt sannolika och träffsäkra resultaten som redovisas är (Denscombe 2016). Vi anser att det är en styrka att vi har tagit avstamp i ett stort forskningsprojekt där etablerade forskare formulerat metod, syfte och frågeställningar, samt utformat en intervjuguide till tänkta informanter. Vi har valt att ingå i projektet eftersom vi tycker att studien är angelägen och anser att vårt bidrag att intervjua specialpedagoger ligger i linje med det forskningsprojektet avser att undersöka. Vi menar att det har gett studien trovärdighet då vi redan har en väl genomarbetad grund att utgå ifrån. Bryman (2018) menar att trovärdiga resultat baseras på att forskaren följer de regler som finns och att de människor som ingår i undersökningen får ta del av resultaten. Denscombe (2016) menar att trovärdighet bygger på att forskaren producerat och kontrollerat data enligt "god praxis". Vi har under arbetet med examensarbetet följt regler för uppsatsskrivande, lutat oss mot metodologisk litteratur, haft kontinuerlig handledning av etablerad forskare och våra informanter får ta del av det färdiga arbetet. Ahrne och Svensson (2015) menar att ett sätt att skapa trovärdighet är att redovisa inte bara sina resultat utan också sina tvivel. En transparent beskrivning av forskningsprocessen och diskussion i de fall där det finns brister eller alternativ i designen av arbetet bidrar till trovärdighet. Vi har strävat efter att beskriva vårt tillvägagångssätt så tydligt som möjligt och diskuterar våra ställningstaganden och alternativa lösningar avseende urval, metod, och resultat.

Överförbarhet i en studie speglar hur resultaten och studiens analys skulle kunna tillämpas på framtida studier i samma eller liknande fält (Bryman 2018). I kvalitativa undersökningar är målet inte att visa resultat som kan generaliseras i alla sammanhang utan forskningen bidrar genom "täta beskrivningar". Detta innebär att forskaren så noga som möjligt beskriver sitt undersökningsområde vilket andra forskare sedan kan ta del av för att själva bedöma överförbarheten till andra kontexter (ibid). Ahrne och Svensson (2015) menar att forskare bör vara mycket försiktiga med att argumentera för studiers generaliserbarhet då det är svårt att tro att det man undersökt skulle förhålla sig på samma sätt i andra sammanhang utan att kritiskt granska och diskutera resultaten. Vi menar i denna studie att vi har fått trovärdiga svar av våra informanter men att detta arbete endast speglar just dessa nio personers muntliga framställningar av fenomenet som undersöktes. För att höja den vetenskapliga kvaliteten av studiens analys användes i analysen socialkonstruktivism som teoretisk utgångspunkt och tidigare forskning om det undersökta fenomenet. Burr (2015) menar att socialkonstruktivism passar utmärkt som analysredskap när forskare vill göra kvalitativa undersökningar för att få syn på individuellt och socialt delade konstruktioner. Vi har även försökt göra materialet så stor rättvisa som möjligt i analysförfarandet och presenterar rikligt med citat för läsaren så att denna kan bilda sig en egen bild av den presenterade empirin.

6.5 Etiska överväganden

Forskning ställer stora krav på både etik och moral varpå vi har valt att följa Vetenskapsrådets (2017, 2002) "God forskningssed" och "Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning". Att inta ett reflekterande etiskt förhållningssätt samt att ställa krav på både kvaliteten i arbetet och integriteten hos forskaren är av yttersta vikt (Vetenskapsrådet 2017). Vi har under arbetets gång följt den forskningssed som Vetenskapsrådet (2017) beskriver. Detta innebär att vi redovisat våra resultat och metoder så sanningsenligt vi kunnat samt att vi hänvisar till andra forskares

verk på ett öppet och korrekt sätt. Vi har beskrivit arbetets relation till det forskningsprojekt det är en del av och vi har även fått våra informanternas godkännande till att medverka i projektet (se bilaga A).

Vi har följt de fyra forskningsetiska principerna (2002) som kortfattat kan beskrivas på följande vis. Informationskravet innebär att informanterna informeras om forskningens syfte, samtyckeskravet att deltagarna själva bestämmer över sin medverkan, konfidentialitetskravet att uppgifter om informanterna ges så stor konfidentialitet som möjligt och att personuppgifter förvaras så att ingen obehörig kommer åt dem och nyttjandekravet att uppgifterna om informanterna endast får användas för forskningsändamål (ibid). Utifrån informationskravet har våra informanter delgetts syftet med studien genom det missivbrev som skickades ut vid vår första kontakt (se bilaga B och C). Informanterna har också, helt enligt kravet på konfidentialitet garanterats att deras identitet på inget sätt kommer att röjas. Vi har således ändrat namn på både informanter och städer samt andra detaljer som kan avslöja något om respondenterna. De har också i enlighet med samtyckeskravet blivit upplysta om att de när som helst kan välja att avbryta sin medverkan. De insamlade uppgifterna kommer inte att användas i något icke-vetenskapligt syfte, utan helt enligt nyttjandekravet bara användas forskningsändamålsenligt. Gällande förvaring och arkivering av det empiriska materialet så har allt material hållits inlåst då det inte använts och sedan överförs till projektledare Goran Basic. Efter studiens genomförande kommer det empiriska materialet att arkiveras enligt Linneuniversitetets regler.

7 Resultat

I detta kapitel presenteras sekvenser som återger informanternas och författarnas samtal. Kapitlet återger de sekvenser som fokuserar på framgångar, hinder och samverkan.

7.1 Beskrivning av framgångar i arbetet med nyanlända elever

Flera informanter berättar att rätt kompetens, med ett relationellt och ett språkutvecklande arbetssätt bidrar till framgång för denna elevgrupp. Anette lyfter framgångar på sin skola och betonar att det finns många engagerade lärare som försöker se varje individ och som skapar goda relationer och när intervjuaren ber om några exempel svarar Anette att:

Anette: Framgångar är väl att vi är en liten skola och som vi säger med stort hjärta.

Intervjuare: Mm

Anette: Många engagerade lärare och vi försöker se varje elev och vi får bra relationer. Eleverna är väldigt tacksamma. Och de flesta motiverade /.../ det är ju ett engagemang att försöka få dem vidare och med de resurser vi har försöker vi vara lyhörda och lyssna på elever, på lärare och fixa med organisationen så gott vi kan.

Betydelsen av rätt förhållningssätt i relation till denna elevkategori lyfter även Filippa som också på frågan om hon kan beskriva framgångar i sitt arbete med nyanlända elever menar att det är viktigt att:

Se varje människa. Alltså man kan liksom inte förhålla sig till dom här elevgrupperna som nyanlända och tänka att alla fungerar på samma sätt precis

som man inte kan prata om autism och ADHD på det viset. Utan man behöver liksom vara väldigt intresserad av att lägga ett pussel av vad de här eleverna har med sig.

Flera av våra informanter lyfter fram vikten av att hitta individualiserade lösningar då detta skapar framgång.

Filippa: Kommer du som sjuttonårig analfabet till Sverige, har aldrig gått i skolan, alltså det är inte rimligt att sätta målet med den elevens studieplan att den ska bli behörig till ett nationellt program på 3-4 år. Det går inte.

Intervjuare: Nej.

Filippa: Det är helt omöjligt och då måste vi ha en anständig plan för dom eleverna och ge dom möjligheter. Och har du då jobbat som bilmekaniker sen du var sju år gammal och har väldigt stora kunskaper inom det så förstår jag inte riktigt varför inte det kan vara lika mycket värt? Och att man då kan läsa yrkeskurser och kanske göra praktik på en däckfirma...bli anställningsbar inom det

Intervjuare: Mm

Filippa: För det är ju det som är vårt uppdrag, att se till att dom här eleverna blir anställningsbara och eller utbildade.

Intervjuare: Ja, just det. Typ som lärlings, alltså mer som lärlingskap.

Filippa: Precis. Men där går utvecklingen för sakta. Alltså man hade ju behövt en katalysator i skolvärlden för att snabbt kunna driva igenom såna här lösningar.

Filippa menar alltså att pedagogerna som arbetar i skolan måste jobba för att hitta en anständig plan för eleverna. Deras jobb är att se till att eleverna blir anställningsbara eller utbildade och då måste det vara lika mycket värt att bygga vidare på de kunskaper man har med sig från hemlandet som att bli en "svensk akademiker" och menar vidare att "det handlar ju liksom om deras värdighet, att få känna att man kan bidra med någonting och att man har styrkor". Även Anette lyfter liknande funderingar och berättar när intervjuaren frågar vad hon tycker att skolan behöver:

Anette: Jobba mer för integration och hitta lättare yrken...

Intervjuare: Mmm

Anette: ...och snabbare. Det är väl det vi behöver jobba vidare med. Att få ut dem på enklare jobb. Sen om de vill studera vidare senare i sitt liv så finns det ju alla möjligheter i Sverige att göra det, men jag känner att alla ska ha universitetsbehörighet nu när de är tonåringar, eller? Det är inte rimligt, utan det borde finnas andra vägar för att ta sig vidare i Sverige.

Att ha en fungerande, tydlig och stark ledning är av yttersta vikt för skolframgång vilket alla informanter nämner. Hur pass nöjd man är med ledningen skiljer sig avsevärt hos informanterna. Ove informerar om ett gott samarbetet som präglas av lyhördhet och positivitet. Anette är nöjd och berättar om en ledning som alltid gör det bästa för att anpassa verksamheten efter behov och som alltid försöker hitta lösningar. Hon beskriver rektorn som flexibel, och en som alltid lyssnar och känner av. Rektorer som har ett gott och tätt samarbete med andra gymnasieskolor anser hon ger goda resultat.

Vikten av tydlighet och struktur gällande undervisning och organisation betonas också av flera informanter. Att det ger framgång att ha gemensamma rutiner och lektionsstruktur pekar till exempel Filippa på. Hon berättar när intervjuaren ber om exempel på vilka insatser som ger resultat att:

Filippa: Vi jobbar JÄTTEMYCKET med bildstöd och sen ett par år tillbaka så har alla lärare samma lektionsstruktur. Man inleder på samma sätt, man avslutar på samma sätt och man har samma bilder på tavlan. Det ska vara en ökad igenkänning för dom här eleverna och alla klasser på språkinstruktionen har hemklassrum för att minska förflyttningar och att det tar energi att till exempel orientera sig och läsa scheman och så

Intervjuare: Mm.

Kristin berättar att man på hennes skola har jobbat väldigt mycket med att lugna eleverna, att visa eleverna vilket deras nästa steg kan vara och att få eleverna att förstå hur man jobbar i svensk skola. På frågan om vilka framgångar hon kan se i sitt arbete med de nyanlända eleverna berättar hon:

Kristin: Sen har vi jobbat med, väldigt mycket med att få just nyanlända att förstå hur vi jobbar i den svenska skolan

Intervjuare: Mm

Kristin: ...och det handlar mycket om det här med att resonera, reflektera, diskutera, vad betyder dom orden osv. Och att man inte är van. Vi har ju haft elever som är vana vid att det bara är utantillkunskap som räknas

Intervjuare: jaa

Kristin: och just det här att man vill, ehh, när kommer det stora testet?

Intervjuare: preciiiiis

Kristin: ...så det är mycket samtal kring såna frågor med eleverna.

Även Marie och Nicole resonerar om vikten av att få eleverna att förstå vad som fungerar som elev i svensk skola. De två informanterna berättar att de inte bara vill lära eleverna hur man ska arbeta med sina studier utan också hur man vill bli bemött och hur man ska bemöta andra. De menar att skolans uppdrag inte bara är att lära sig svenska och andra ämnen utan också hur man "är en människa" och Nicole berättar:

Nicole: Nu har de ju gått i vår skola en längre tid så nu kan de ju systemet. Och hur man bemöter varandra. Det går inte att stå med en bergsprängare och tugga tuggummi iförd brynja. Man kan ju inte vara en strandrappare om man vill träffa en svensk tjej i gymnasieåldern

Intervjuare: Nej, haha.

Nicole: Så ni har ju haft två år på er, och det har ju också ingått i vårt undervisningssätt, inte bara att lära dem rent hur man ska lära sig sina studier utan hur är man en människa? Hur blir, hur vill man bli bemött och vem är jag i detta?

På frågan om vad som främjar de nyanländas integration och framgång i det svenska skolsystemet svarar Sofia att framgång för dessa elever innebär att ge eleverna en självkänsla för att kunna bli en del i samhället. Hon ger exempel på främjande aktiviteter för att lättare etablera sig i det svenska samhället som t.ex. utflykter, att äta mat ute och att klappa hundar i parken. Under intervjun citerar Sofia en elev som hon hade arbetat med i skolan som enligt henne uttryckte sig på följande sätt:

Om jag kan acceptera hundar och kanske tycka om dom, försöka tycka om dom, och sen att jag kan simma, då är jag på väg att bli en del av det svenska samhället.

I citaten ovan ser vi exempel på vad specialpedagogerna ser som framgångsrikt i arbetet med det som faller in under både socialisationsuppdraget och kunskapsuppdraget.

7.2 Beskrivning av hinder i arbetet med nyanlända elever

I stort sett alla informanter berättar om hög frånvaro som ett hinder för elevernas utveckling. Anledningarna till frånvaron samt attityden gentemot problemet från skolans håll skiljer sig dock mellan informanterna. Filippa berättar att det har varit ett jättestort problem, men att man efter kraftansträngning nu fått bukt med problemet. När intervjuaren frågar Marie och Nicole om de kan beskriva hinder i arbetet berättar de om extremt hög frånvaro:

Marie: Alltså på riktigt. Vi hade klasser där vi hade 17 elever, det kom kanske 4

Intervjuare: Oj!

Marie: i månader

Nicole: Och den frustrationen, att arbeta med den frustrationen ändå kring lärarnas upplevelse kring deras situation var ju extrem. För så kommer det fyra till helt plötsligt, som inte har gått i skolan.

Nicole berättar vidare att det var främst hot om uteblivet bidrag från CSN som fick de flesta elever till skolan: "Nu kan man ju ruttet jaga dem med CSN och säga ouspie daisy nu börjar det se farligt ut och så kommer de igen".

Även Kristin berättar om frånvaro när intervjuaren ber henne att beskriva hinder i arbetet och förklarar hur de hanterat detta på hennes skola:

Kristin: Ehh, det har varit ett jättestort problem, så till den grad att hela elevhälsan beslutade att ta över frånvarohanteringen och hela det arbetet

Intervjuare: Okej

Kristin: och det har varit jättejättelyckat!

Intervjuare: Aha!

Kristin: Så vi har fått ner frånvaron extremt mycket.

Intervjuare: Vad är det som har gjort att det blivit så lyckat, när elevhälsan liksom tog det?

Kristin: Det fanns ju en tydlig frånvarotrappa osv, men när det hamnade på mentorns bord så slog hjärtat för mycket för eleverna. Man kunde inte med att ge en varning...generellt sett så klarade man inte att ta den rollen.

Intervjuare: Nej

Kristin: och det har jag full förståelse för, och framför allt dom nyanlända blir man ju jättenära

Intervjuare: Mmmm

Kristin: Så det blev att en mentor gjorde på det här sättet, en annan mentor gjorde på ett annat sätt och det igen blev ett lotteri då...så att vi tänkte att vi tar över det här så att det blir lika för alla elever...vi följer upp alla elevers närvaro minst en gång i veckan och det har gjort att snabbt så agerar man. Man ser på en gång när någon börjar dippa och då tar man tag i det direkt.

Här beskriver Kristin hur hon varit delaktig i att vända ett stort hinder till en framgång då närvaron ökat markant efter att de utvecklat rutiner för likvärdighet och snabba insatser. Andra informanter lyfter frånvaro som ett stort hinder i arbetet men pekar på andra faktorer. Marie-Louise berättar att eleverna måste lägga mycket tid på kontakter med myndigheter och att det främst är elevernas mående som är anledningen till den höga frånvaron samt att skolans uppdrag snarare är kunskaper och lärande än att "jaga elever".

Marie-Louise: Det är mycket samtal med andra myndigheter framför allt. Det är mycket kontakt med det så kallade sociala behovet som eleven har.

Intervjuare: Mmm.

Marie-Louise: Då den inte har något kontaktnät med andra sociala stöd utanför sin skolgång så är det ju mycket den behöver ta sig till. Olika myndigheter och det är mycket papper som ska fyllas i och då behöver den stöd i att fylla i papper. Så det är mycket såna praktiska saker som tar väldigt mycket tid för eleverna

Intervjuare: så det

Marie-Louise: och sen självklart så är det mycket mående som vi har sett hos våra elever också.

Intervjuare: Ja, och då är de hemma för att de mår så dåligt eller?

Marie-Louise: ja.

Intervjuare: Äää, söker dom sig till skolan för att få hjälp med att ta de här kontakterna eller hur får de de här kontakterna, vet du det?

Marie-Louise: Äääh /.../ oftast är det ju mentorn som är den första kontakten och tryggheten för eleven som kommer, och då är det ju som det är, när en mentor har en klass om det är många som behöver det eller om det är få som behöver det som gör hur pass snabbt alla processer sätts igång.

Intervjuare: Just det.

Marie-Louise: Sen är det ju kurator som blir snabbt involverad eeh om man har liksom initierat och kartlagt behov.

Intervjuare: mm.

Marie-Louise: Sen är det ju också elevens mående som går upp och ner där skolan har en otrolig förståelse för men det hindrar ju studieutvecklingen för eleven.

Sofia berättar att frånvaron hos eleverna är ett stort hinder, men menar istället att det största hindret är skolans inställning, att det faktiskt är frivilligt att komma till skolan och att någon kraftansträngning för att få dem till skolan inte sker.

Som ett annat hinder i arbetet med de nyanlända nämns av flera informanter den pedagogiska kompetensen på olika plan. Några anser att det saknas ett helhetstänk hos lärarna, framför allt ämneslärarna och att dessa inte heller förstår vikten av en språkutvecklande undervisning i alla ämnen. De ser också ett hinder i form av pedagoger som inte engagerar sig tillräckligt. "Tänket" kring språkutvecklande undervisning hos pedagogerna framkommer vid flera tillfällen under intervjun med Sofia:

Sofia: Och nu säger jag inte att dom inte är duktiga men liksom det är så, det här med det språkutvecklande tänket, ehh helhetsperspektivet, att det är inte jag och mitt ämne...utan man behöver ha helheten

Intervjuare: Mmm

Sofia: /.../ dom tycker att dom jobbar skolutvecklande, eller språkutvecklande, men dom gööör inte de.

Intervjuare: Nej.

Sofia: /.../ Rent krasst så kan jag känna så här att man sätter inte fokus på språkutveckling. Man sätter fokus på ämneskompetens. Och med det kommer man ingenstans.

Intervjuare: Nej, man måste börja i rätt ände.

Även funderingar på vad personalen egentligen bör arbeta med framträder i studiens empiriska material. Marie-Louise hävdar att omsorgskulturen tar för stor plats och att skolan måste ta tillbaka sitt egentliga huvuduppdrag, kunskapsuppdraget.

Intervjuare: Upplever du att skolan är rustad för att härbärgera elevernas mående?

Marie-Louise: Nej. Det är inte vårt uppdrag upplever jag.

Intervjuare: Nej.

Marie-Louise: /.../ och sen är det ett lotteri vem vi ska välja. Ska vi lägga energi på den som kanske ligger hemma medans energi behöver läggas i klassrummet

Intervjuare: Just det. Mmm, ja, det är svårt. Det är svåra beslut kan jag tänka.

Marie-Louise: och det är väl det jag menar att vi kan inte göra vårt uppdrag fullt gott då mycket av våra resurser läggs på det som kallas mer omvårdnad

Intervjuare: Just det.

Marie-Louise: Mm. Kuratorn jobbar ju extremt hårt med dom här eleverna vill jag ju bara tillägga.

Intervjuare: Mm.

Marie-Louise: Ja så där är ju också en styrka i specialpedagogens jobb om det kan vara ett bra samarbete mellan elevhälsoteamet.

Intervjuare: Just det. Ja, så det ser du som en framgång?

Marie-Louise: Det ser jag som en framgång ja.

Intervjuare: Mm, mm, jag håller med dig där./.../

Marie-Louise: och då är det ju fråga om vad vårt uppdrag är. Då slussas vi tillbaka. Är det studier som vi har som uppdrag, skola, eller är det sociala?

Intervjuare: Mm

Marie-Louise: Det är min stora fråga som jag brottas med...ja, så att den vill jag tillägga. Vi måste ta tillbaka det vi har som uppdrag. Vi ska jobba med elevernas studier. Och jobbar vi så mycket som vi gör idag med det sociala så kommer vi inte att få stöd och hjälpen...i skolan. Utan då kommer vi att få fortsätta ha den bollen.

Lisa ser också svårigheterna lärarna ställs inför och menar att:

Lärarna har för stora krav på sig i det här med kursplaner och det. Det blir så att dom inte vågar steppa ifrån ibland. Man måste våga göra tvärtom och göra nåt liksom helt annorlunda ibland, för att, för att hitta vägar intill dom här ungarna där dom blir nyfikna”.

Kristin poängterar vikten av en fungerande ledning när det gäller det viktiga förändringsarbetet i skolan och menar: “och där, än en gång, ledningen är a och o alltså...dom måste ha kunskap och gå i bräschen”. Sofia saknar ett tydligt ledarskap och hävdar att: “En bra ledning är a och o och utan det faller det förr eller senare”. När hinder diskuteras lyfter hon också det problematiska att det finns för få resurser i skolans värld i direkt arbete med eleverna och anser att: “Det är på tok för mycket hövdingar och för få indianer”.

Flera informanter betonar vikten av goda relationer för att nå framgång. Tvärtemot menar Ove som på frågan om han vilka hinder han ser i arbetet med de nyanlända skriver att:

“Lärare...som är alltför relationsinriktade och ofta har för stor “förståelse” för elevers anledningar till att inte lägga fokus på skolarbete”.

På frågan om hinder för skolframgång berättar Kristin att hon arbetar i en liten kommun vilket har gjort både modersmålsundervisningen och studiehandledningen eftersatt. Detta gör att elever med de mindre språken som modersmål förfördelas i jämförelse med tex arabiska och dari vilket de har personal som pratar på plats på skolan. Även Ove lyfter detta och menar att det som krävs för att insatsen kring nyanlända ska fungera bättre är:

“En fungerande studiehandledning på modersmål. Studiehandledare och elevstödjare/annan personal som behärskar olika språk och som finns på skolan alla dagar i veckan”.

7.3 Beskrivning av samverkan med yrkeskategorier inom skolan

Även om fler informanter påtalar en önskan om att samverka mer med lärare, studiehandledare och andra kollegor så lyfter flera av dem goda exempel. Ett exempel på god samverkan lyfter Anette som påtalar det kollegiala arbetet mellan olika yrkeskategorier på sin arbetsplats och att kollegorna lär väldigt mycket av varandra vilket hon ser som en enorm framgångsfaktor. Om hur de arbetar tillsammans berättar hon:

Anette: sen är lärarna vääääldigt bra på att lära varandra...jag försöker utnyttja det så mycket som möjligt att vad gör ni i detta klassrummet som ni tycker fungerar/.../så när vi sitter i grupper och pratar om detta vad som är framgångsfaktorer...så är dom överens om att det är många av dom här sakerna och när dom hör det från kollegor...så snappar man upp lite här och lite var.

Intervjuare:Mm

Anette: Så att på vår avdelning har det blivit mycket bättre ur struktursynpunkt.

Intervjuare: Mm, vad roligt!

Även Filippa berättar om hennes arbete som visar hur hon är spindel i nätet gällande samverkan och hur detta ger effekt för eleverna.

Filippa: Rent praktiskt går ju mitt arbete ut på mycket att arbeta tillsammans med skolledningen. Jag har lagt upp ett system för att mäta kvaliteten i utbildningen, där vi, vad ska man säga, screenar elever för att titta på så att vi verkligen fördelar de resurser vi har på ett korrekt sätt och att vi fångar eleven tidigt och att man kan hjälpa lärarna att bygga in dom stödstrukturer som vi ser behövs i sin undervisning tidigt /.../ vi har mötestid där vi pratar om pedagogik och undervisning för att dels skapa forum för kollegialt lärande men också fånga upp dom här eleverna när lärarna får beskriva hur dom tänkt när dom liksom designat sin undervisning och då är det alltid någon som säger att jaaa, den här klassen funkar inte alls hos mig och så säger någon annan att jo men dom funkar jättebra hos mig. Jaha, varför är det så?

Intervjuare: Mmm

Filippa: så att den typen av mötesstruktur är det jag jobbar med också för att få fram att när vi ska träffas och prata om saker som för elevernas utveckling och skolans utveckling framåt.

Filippas citat beskriver alltså både en samverkan med skolledningen, hur detta ökar kvaliteten i utbildningen genom att resurserna kan fördelas korrekt, och att hon samverkar med alla lärare på mötestider där de pratar om pedagogik och hur detta ger effekt i klassrummen. Framförallt det kollegiala lärandet betonas, där lärarna lär av varandra med Filippa som samtalsledare. Ytterligare ett målande exempel på samverkan kring nyanlända elever ger Sofia som berättar:

”Det viktiga är att man absolut inte ska känna att man är ensam med eleverna, det är flera som har ansvar för dom, det är inte bara jag. Allting hänger inte på mig, utan är jag i skolan som ämneslärare måste jag se till att ledningen vet, jag måste

se till att elevhälsoteam kan kliva in ... för det är flera som ser olika saker och tas det upp på en samlad plattform då, det är då man kan få till åtgärder”.

Även här poängteras att åtgärderna blir som mest effektiva när det är flera olika professioner som på olika sätt bidrar och samverkar genom en “gemensam plattform”.

En önskan om bättre samverkan mellan gymnasiet och grundskolan ger flera informanter. De bristfälliga överlämningar ses som ett hinder för det fortsatta arbetet med eleverna när de kommer till gymnasiet och viktig tid slösas bort för att hitta rätt nivå. Överlag önskar informanterna information som beskriver elevens stödinsatser samt information svart på vitt vad eleverna kan kunskapsmässigt, snarare än omdömen som att eleven är trevlig eller ambitiös.

Filippa: Sen är ju överlämningar en sån riskfaktor hos oss mellan grundskolan och gymnasie, eh, där har jag ju försökt på olika sätt dom senaste åren att förbereda grundskolan på vad det är jag behöver veta. Och det jag vill veta är ju modersmål, hur eh läs- och skrivförmågan är hos eleven, vad eleven har för bakgrund, kan man mamma och pappa läsa och skriva, hur mycket har man gått i skola och vilken typ av skola har man gått i sitt hemland och då vet vi ju liksom lite mer innan att det här kanske är en elev som behöver förutom att lära sig ämneskunskaper behöver eleven lära sig att gå i skolan

Intervjuare: Mmm

F: Också. Ehh, men det fungerar sådär kan jag ju säga. Ehh, det är mycket skiftande kvalitet och där tappar ju vi liksom tid. Det kan ju ta till november, december innan eh, vi upptäcker att oj, den här eleven behöver ju liksom stöd på ett annat sätt.

7.4 Beskrivning av samverkan med yrkeskategorier utanför skolan

Samtliga av våra informanter beskriver svårigheten med samverkan på olika plan. Tydligast blir det när det gäller den externa samverkan med myndigheter/myndighetspersoner som beskrivs som svårt, snårigt och problematiskt där en viktig aspekt är sekretessen mellan olika myndigheter. Överlag berättar studiens informanter om ett motstånd kring att få till ett samarbete och att motparten inte beskrivs som lika engagerad. Sofia sätter ord på en av bristerna inom samverkan genom följande dialog:

Sofia: Och då har det ju blivit så, och det har ju vi tagit på oss också för att, vi från skolan har det så mycket, eftersom det är dysfunktionellt och även om dom inte jobbar som jag tycker dom ska så sliter dom ändå sitt hår. Dom försöker, fast dom inte har förmågan liksom.

Intervjuare: Ja, ja.

Sofia: Så är det. Det är som att försöka springa snabbt 200 meter fast man liksom har en funktionsnedsättning, alltså så lite grann är det...

Intervjuare: Mm, mm.

Sofia: För jag säger inte att dom inte vill, men dom är trötta. Eller vill, jag ska inte säga att inte alla, för vissa går till jobbet för att ha en lön.

Intervjuare: Ja, mm, mm.

Sofia: och ha råd med sin fritid

Intervjuare: Lite så, nä för det är många som tycker att just dom bitarna är problematiska.

Även Kristin ser stora hinder i samarbetet med andra myndigheter:

Intervjuare: Samarbetet med andra myndighetspersoner. Hur upplever du det?

Kristin: Det hade kunnat vara bättre. Någoting vi har efterfrågat mycket är framför allt med boende, gode män och även socialförvaltning. Det är framförallt dom. Det är mycket subjektivt vem man träffar på. En del elever har gode män t.ex. som verkligen har gått in med liv och själ i deras liv och ska göra allt för ungdomen, och då händer det grejer.

Intervjuare: Ja.

Kristin: Medan andra har en god man som sitter i Stockholm kanske och kanske bara hör telefonen och kanske bara handskas med ungdomens pengar, eller? Det är så himla olikvärdigt!

Intervjuare: Ja, det är precis som jag sa innan, det är ett lotteri.

Kristin: Ja, det är det. Alldeles för mycket så!

Lisa nämner boenden som har varit under all kritik och handläggare som har behandlat eleverna "fruktansvärt illa". Angående handläggare nämner även Sofia problemet med olikvärdigheten, att det blir som ett lotteri, allt beroende på vem eleven får. Sofia lyfter också problemet med att olika handläggare svarar olika på samma fråga, vilket skapar förvirring för eleverna och samtliga inblandade.

Sekretessen mellan olika myndigheter beskriver Nicole som extra problematisk och som försvårande av arbetet. Där har det blivit så att Nicole och Marie funnit egna lösningar när detta krävts då exempelvis Socialtjänsten eller sjukvården inte samarbetat.

Nicole: Nu då så är det lite så att man får vara lite wild and crazy och då får man tänka att jag skiter i, ja kan, måste skita i det här med GDPR. Jag kan inte bara vara tyst, jag måste göra detta och då får jag få en liten smäll på käften i så fall att du inte har gjort rätt, men i väl och ve är det ju så att all sekretess bryts om ett barns liv är i fara eller så.

Flera av informanterna skulle önska öppnare och fler möten. Kristin nämner att man vid flera tillfällen bjudit in till möten för att försöka skapa grupper för samarbete, men att det tyvärr inte har blivit så. Även Filippa beskriver sin syn på bristen på samarbete:

"Man har försökt liksom dra ihop ett samarbete mellan socialtjänst, psykiatri, skolan, men där man liksom, jag upplever inte att man ehh, att man alltid jobbar utifrån barnets bästa, faktiskt. Eller att man inte har förståelse kring det skulle jag vilja säga"

Trots att alla informanter berättar om svårigheter gällande samverkan lyfts ändå en del goda exempel. Ett exempel på god samverkan beskriver Kristin när intervjuaren ställt frågan om olika anledningar till frånvaro:

"Ehh, men vi i elevhälsan och ledningen har resonerat som så ihop faktiskt med socialförvaltningen, ehh...det är mycket bättre att dom har en rutin i sitt liv och går upp på morgonen och går till en aktivitet, en sysselsättning...än att ligga hemma i sängen, stanna i sängen och älta"

I citatet ovan ser vi exempel på hur socialtjänst och skola resonerat tillsammans om vikten av rutiner och i detta fall var viktigast att få eleverna ur sängen. Kunskaperna och vad de skulle göra när de väl var i skolan kom i senare skede.

Ytterligare exempel på god extern samverkan ges i intervjun med Marie och Nicole och Nicole berättar att de har lyckats få till ett mycket gott samarbete med polisen, samt att de har fått goda kontakter med psykiatrin.

Nicole: Jag har jättenära kontakt med poliser, och vi har ju väldigt många polisanmälningar...men det har varit jättetight samarbete, så dom har jag skitbra och nära samarbete med.

Om samverkan med vårdnadshavare menar flertalet av informanterna att det är svårt att få ett samarbete. Skolan bjuder in till möten men det är överlag svårt att få vårdnadshavare engagerade. Detta ger Kristin följande bild av då hon ombeds beskriva samarbetet med olika kategorier:

Kristin: Det är svårt med vårdnadshavarna, tyvärr.

Intervjuare: ja

Kristin: Vi bjuder ju så klart in, både till föräldramöte och informationsträffar och utvecklingssamtal

Intervjuare: mm

Kristin: men det är ju...eh, inte lika stort intresse. Eller intresse kan jag inte säga, det är ju ett antagande, men, eh, ofta när man pratar med dom senare så är det ju alltså dom tycker ofta att det är konstigt att dom ska vara involverade i skolan.

8 Analys

I detta avsnitt analyseras resultatet som presenterats i tidigare kapitel med hjälp av socialkonstruktivistisk teori och tidigare forskning om fenomenen: framgångar, hinder och samverkan i arbetet med nyanlända elever.

8.1 Konstruktion av framgångar i arbetet med nyanlända elever

Berättelser om det praktiska arbetet med nyanlända elever skapar och återskapar bilder om framgångar och hinder. Den mest uttalade konstruktionen i aktörernas framställningar är den om betydelsen av att skapa en god relation mellan lärare och elev. Denna konstruktion stöds av Ekstrand (2015) och Finning m.fl (2018) som uppmärksammar vikten av goda relationer i en skola som har lärare som lyssnar, ser, stöttar och vägleder sina elever. Även Roos & Gadler (2018), menar att det måste finnas personal som besitter både ämneskunskap och relationell kunskap.

I studien belyses vikten av att se varje individ och förhålla sig till den utifrån den elevens bakgrund och inte som gruppen "nyanländ". En av studiens aktörer poängterar vikten av att inte se elevgruppen som en homogen grupp, utan att man måste hitta individuella lösningar för eleverna, vilket stärks av Björk m.fl. (2019) och Popov och Sturesson (2015) som trycker på vikten av detta för att lättare kunna upptäcka och tillvarata elevernas behov. Aktörernas berättelse i denna studie skapar och återskapar bilder av vardagsinteraktion under arbetet med nyanlända elever. Den verbala grunden i dessa bilder är framställningen om det praktiska arbetet som jämförs med att lägga ett pussel samt visa intresse för elevernas tidigare bakgrund för att individuellt kunna bygga vidare

med rätt pusselbitar. Detta pusslande och tillvaratagande av elevernas kunskaper och erfarenheter samt syn på att eleverna måste kunna erbjudas andra livsvägar kan ses som exempel på *Utbildning som är kritisk mot privilegier och andrafiering* vilket Eek-Karlsson m. fl.(2020) menar innebär en strävan efter att ”utveckla en kritisk medvetenhet om förtryckande och begränsande förhållningssätt i samhälle och i skola” (s. 55) och som skapar hierarkier där de privilegierade får högre maktpositioner än de marginaliserade som hamnar i utanförskap. Skolframgång blir det då pedagogerna kan ta tillvara på och bygga på de tidigare kunskaperna utan att eleverna känner att de kunskaper de har med sig negligeras. Här belyses vikten av aktiva och strategiska lärare som kan fungera som stöttor i att hjälpa eleverna att överbygga de kulturella skillnader som uppstår, vilket Björk m.fl. (2019) påtalar samt Torbjörnsen Hilt (2016) menar behövs i form av att ge eleverna stöd för att förstå vad som fungerar bäst som student i västvärlden, något våra informanter också lyfter i studien.

Konstruktion av hur man ska fungera som elev i svensk skola handlar inte bara om kunskapsinhämtningen. I studien framkommer exempel där aktörernas verbala framställningar berättar om att de inte bara vill lära eleverna hur de bör arbeta med sina studier utan även sociala förmågor som exempelvis hur man bemöter andra eller hur man vill bli bemött. En aktör berättar att hon vill lära eleverna ”hur man är en människa” vilket kan ses som exempel på det Eek-Karlsson (2020) beskriver som *utbildning för den andra* där särskiljande lösningar ges för att utbilda minoritetsgruppen. Konstruktion av svenskhet och hur det svenska samhället fungerar ges exempel på. För det första då två informanter berättar om hur de pratar med eleverna om att det inte fungerar att ragga tjejer i gymnasiet som ”strandraggare, tuggandes tuggummi med bergsprängare på axeln iförd brynja”. För det andra i berättelsen där aktören menar att det är viktigt att ge eleverna självkänsla och ger exempel på när en av hennes elev helt plötsligt upplevde sig som svensk, vilket då innebar att hon accepterade hundar, och hade lärt sig simma. Dessa sekvenser kan förstås som exempel på konstruktion av svenskhet som en elev alltså införlivat. Vi ser dem också som exempel på hur personal i skolan konstruerar en bild av svenskhet, normalitet och acceptans. Här blir det tydligt att synen på svenskhet och att passa in för att vara en del av samhället ser olika ut. Burr (2015) belyser hur de med makt att definiera kan förtrycka och hur språket är vårt främsta redskap vilket går att resonera om med tanke på beskrivningarna av svenskhet. Burr (2015) beskriver Foucaults syn på makt som strukturer som kontrollerar människor eftersom de så gärna vill passa in och inte ses som avvikande och ovanstående beskrivning av flickans ansträngningar för att lära sig simma och tycka om hundar kan ses som exempel på denna vilja att passa in. Flickan beskrivs till och med få anstränga sig när aktören framställer hur flickan får arbeta för att först acceptera och sedan till och med tycka om hundar. Fuller (2018) menar att det är viktigt att medvetandegöra sin egen roll och hur den uppfattas i förhållande till makt och språk. I förhållande till Fullers resonemang framträder beskrivningarna av att lära eleverna ”hur man är en människa” eller hur man ska vara för att passa in i svensk kontext som att det finns en obalans i maktposition och språk. Fullers beskrivning av hur maktlöshet och maktövertag kan fluktuera i olika situationer kan i denna beskrivning analyseras som att det finns en omedvetenhet i aktörernas agerande om att dessa befinner sig i en position av maktövertag där de sätter agendan om hur de nyanlända bör vara för att passa in i normen.

Vikten av en fungerande, stark och tydlig ledning framstår i flera aktörers muntliga framställningar där aktörer påpekar att en tydlig ledning är a och o vilket ligger i linje med Englund (2017) som menar att det krävs en engagerad ledning för att effekter kring framgång ska kvarstå.

Warne m.fl (2020) menar att eleverna behöver bättre struktur och förutsägbarhet i skolan. Precis det lyfter en av aktörerna som i intervjun berättar att om hur de på hennes skola sedan några år tillbaka arbetar precis så, med igenkänning och struktur där tex alla börjar och slutar lektionerna likadant, att eleverna har hemklassrum och att de har samma bilder på tavlan i klassrummen, vilket har underlättat skolgången för eleverna. Detta menar vi kan ses som exempel på hur struktur och analys av den egna praktiken kan skapa förutsättningar för likvärdig skolgång och där eleverna i minoritetsgruppen ges förutsättningar att känna sig som en del av normen snarare än att förstärka känslan av att vara avvikande (Burr 2015).

8.2 Konstruktion av hinder i arbetet med nyanlända elever

Aktörernas muntliga framställningar konstruerar en bild av frånvaro som ett stort hinder i arbetet med nyanlända. Detta ligger i linje med en del av den forskning som har granskats inom ramen av föreliggande studie. Aktörer som framträder i studien återger frånvaron som ett hinder, däremot skiljer sig återgivningarna beträffande anledningen till frånvaron och hur personalen tacklar problemet på de olika skolorna. Warne m.fl (2020) menar att frånvaro måste förstås som ett agerande som uppstår i en kontext och således är skolrelaterad. Studiens aktörer betonar att det ofta handlar om elevernas mående vilket framställs som icke skolrelaterat vilket gör frånvaron svårare att komma till bukt med vilket harmonierar med Finning m.fl (2018). Aktörerna ger olika beskrivningar av hur de arbetar för att främja närvaro och stävja frånvaro där synen på problematikens ursprung skiljer sig. Några aktörer berättar om kraftansträngningar som gett resultat, en annan berättar om att hot om indraget CSN gav resultat. En aktör berättar om att frånvarohanteringen förlades till elevhälsan istället. Det blev mer likvärdigt då man gjorde likadant istället för mentorer som tacklade problemet på olika sätt vilket blev som ett lotteri för eleverna. En annan aktör beskriver dock från sin skola att det inte är frånvaron i sig som är det största hindret, utan skolans inställning, att det är frivilligt att gå i gymnasiet, som är det stora problemet. Oavsett vilken konstruktion av frånvaroproblematiken som ges tolkningsföretråde poängterar flera forskare att det är oerhört viktigt att tidigt identifiera och sätta in insatser mot frånvaro (Finning m.fl (2018), Kearney & Bensehab (2006), vilket flera aktörer ger exempel på och som då beskrivs ha lett till skolframgång.

Roos och Gadler (2018) beskriver att det finns en diskrepans mellan formuleringsarenan och realiseringsarenan som kan innebära att eleverna inte får det stöd de har rätt till trots att politiska beslut fattats för att säkerställa likvärdig utbildning. Att detta inte sker i praktiken (realiseringsarenan) framträder i flera aktörers muntliga framställningar. Exempel ges på bristande kompetens inom språkutvecklande undervisning. En aktör beskriver att både modersmålsundervisningen och studiehandledningen är eftersatt då kommunen har problem att ombesörja adekvat personal. Den beskrivna problematiken ligger i linje med Karlssons m.fl (2016) och Wedins (2017) forskning som belyser att en orsak till att många andraspråkslever ligger efter resultatmässigt är på grund av undermålig modersmålsundervisning och studiehandledning samt att personalens kompetens används på fel sätt.

Konstruktion av obalans i det dubbla uppdraget framställs genom aktörernas berättelser. I denna fråga skiljer sig aktörernas konstruktioner väsentligt angående vad skolan bör/icke bör göra, då flera aktörer hävdar att skolan måste arbeta betydligt mer med socialisationsuppdraget medan andra aktörer menar att skolans huvudfokus måste ligga på kunskapsuppdraget. Roos och Gadler (2018) pekar på vikten av att kunskapsuppdraget

och socialisationsuppdraget värderas lika och konvergerar. Författarna ser risker med t.ex skolmätningar då dessa ofta sätter likhetstecken mellan skolans kvalitet och uppnående av internationella kunskapsmål. Detta lyfter en aktör i vår studie som ser att det skapar problem för lärarna, vilka på grund av stressen i arbetet fokuserar på det mätbara kunskapsmålen, vilket innebär att socialisationsuppdraget kommer i skymundan. En annan av studiens aktörer hävdar att skolan överlag har för låga förväntningar på eleverna och att lärare som är för relationsinriktade och förstående för elevernas sociala situation hindrar elevernas kunskapsutveckling.

8.3 Konstruktion av samverkan med yrkeskategorier inom skolan

Överlag är tonen positiv i de verbala framställningarna i konstruktionen av den interna samverkan. Studiens aktörer betonar att den interna samverkan präglas av kollegialt lärande och samarbete. Detta kan det bero på att det finns närhet till eleven och att de framgångsfaktorer som Basic (2018a;2018b) beskriver som att dela samma vision och att det finns någon som tar ansvar och ”håller i trådarna” är lättare att genomföra inom den egna organisationen. En aktör belyser i framställningen att hon är den som har tilldelats och som tar ansvaret för att samverkan kommer till stånd, och de mötestider hon berättar om där kollegiet pratar om pedagogik kan ses som exempel på vad Englund (2017) listar som faktorer för framgångsrik samverkan, nämligen engagemang, rutiner och tydlig ansvarsfördelning. Exempel på konstruktion av intern samverkan som en framgångsfaktor framträder i flera verbala berättelser. En av aktörerna poängterar att det är när lärarna, elevhälsoteamet och skolledningen arbetar tillsammans som det blir störst effekt. Wedin (2017) pekar på att det är av vikt att synliggöra studiehandledarnas och modersmålslärares roll samt att involvera dem i samverkan inom skolan vilket ingen av våra informanter lyfter specifikt även om flera informanter pekar på vikten av att denna fungerar för att elevernas språkutveckling ska ske. Aktörerna pekar även på att det är skillnad på hur detta fungerar beroende på hur tillgången på studiehandledare och modersmålslärare ser ut vilket är ett strukturellt samhällsproblem där det råder diskrepans mellan den politiska formuleringsarenan och den faktiska realiseringsarenan vilket i sin tur leder till att skolan inte ger eleverna den likvärdiga undervisning de har rätt till. När det gäller samverkan inom skolan mellan de olika lärar- och yrkeskategorierna pekar forskningen på vikten av att involvera svenska som andraspråkslärarna, modersmålslärarna och studiehandledarna (Björk m fl. 2019; Wedin 2017; Guvå & Hylander 2011). I flera av nämnda studier trycker man på vikten av att skolans elevhälsoteam arbetar holistiskt och tillsammans med nämnda lärarkategorier. I föreliggande studies empiriska material uppmärksammar aktörer inte dessa lärarkategorier specifikt i frågan om samverkan utan pekar mer på vikten av samarbetet mellan specialpedagog, ledning och (ämnes-)lärare. Vad gäller synen på holistiskt synsätt lyfter flera informanter att samarbete skapar bättre förutsättningar för pedagogiska diskussioner vilka ger effekt för eleverna.

Björk m. fl. (2019) beskriver hur aktörer inom den egna organisationen ser sig själva som mer samarbetsvilliga än aktörer utanför den egna organisationen. Ett exempel i vår studie på konstruktion där den egna gruppen ses som engagerad, strukturerad och professionell till skillnad från en annan grupp är i de muntliga framställningarna av samverkan mellan skolor vid överlämningar. Här menar flera informanter att det finns stora brister hos de andra som arbetar med gruppen nyanlända och att de undermåliga överlämningarna de

ger kostar både tid för eleverna och kraft för den mottagande skolan i form av resursslöseri när eleverna ska screenas och kartläggas.

8.4 Konstruktion av samverkan med yrkeskategorier utanför skolan

Verbala framställningar av aktörernas berättelser om extern samverkan visar att det finns stora brister och att tyngdpunkten läggs på motparternas bristande engagemang, intresse och rutiner. Dock framställs samverkan som viktigt och önskvärt vilket betonas av samtliga aktörer. Ett fåtal exempel på god extern samverkan uppmärksammas och konstruktionen som presenteras handlar bla. om skolor som har "resonerat" tillsammans med Socialtjänsten vilket har skapat samsyn, samt informanter som lyfter att de har fått till ett gott samarbete med Polisen och psykiatrin. Basic (2012) menar att behovet av samverkan mellan myndigheter och organisationer ofta är stort och att det beskrivs fördelaktigt att samverka. Framgångsfaktorer för lyckad samverkan är enligt Basic (2018a:2018b) att de personer som står i centrum för samverkan är involverade samt att alla delar samma vision. Dessutom underlättar det att någon håller i taktpinnen och styr agendan och strukturen, för att det ska bli än mer framgångsrikt om det är flera parter inblandade.

Inte någon av aktörerna i föreliggande studie nämner eleverna eller deras vårdnadshavare under exempel på lyckad samverkan vilket Basic (2018a:2018b) menar är en nyckelfaktor för framgångsrik samverkan då det är av största vikt att eleven får vara med i processen. En av studiens aktörer nämner att det är svårt att få föräldrarna att komma till möten och att föräldrarna inte förstår varför de ska vara involverade i elevernas skolgång. Detta kan bero på att parterna inte delar samma vision vilket Basic (2018a:2018b) menar är av vikt. Flera aktörer betonar att deras elever ofta inte har föräldrar då de kommit ensamma till Sverige utan är beroende av gode män. Aktörerna poängterar det lotteri det innebär för eleverna då vissa gode män framställs som mycket engagerade men andra beskrivs som drivna av det ekonomiska arvodet. Flera aktörer beskriver samarbetet med gode män som hopplöst i de fall dessa uppfattas som mer intresserade av den ekonomiska vinningen än av att driva elevens intressen.

En annan framgångsfaktor gällande samverkan är enligt Englund (2017) samverkansprojekt förutsatt att det redan i uppstarten planeras för uppföljning och att projektet drivs av engagerad ledning som ger tid och struktur för löpande engagemang. I de berättelser vi analyserat har inga sådana projekt beskrivits där extern samverkan mellan olika organisationer och myndigheter initierats och genomförts.

Överlag förknippas aktörernas konstruktioner om extern samverkan med intensiv kritik beträffande engagemang av andra aktörer i samverkan. Motparterna i den externa samverkan framställs som oengagerade och ovilliga. Detta ligger i linje med Björk m. fl. (2019) beskrivning av hur olika professionella ofta ser sig och sin egen organisation mer samarbetsvilliga än motparten vilket även Widmark m. fl. (2011) beskriver då de menar att det ofta finns en ytlig framställning om att motpartens insats upplevs mindre än det egna engagemanget. Det återkommande återgivningarna i studiens empiri är att det finns ett motstånd från andra parten och att skolan får ta täten. En av studiens aktörer beskriver detta i följande citat: *"för jag säger inte att dom inte vill, men dom är trötta. Eller vill, jag ska inte säga alla för vissa går till jobbet för att ha en lön"*. Här ser vi ett tydligt exempel på hur den egna gruppen framställs som mer engagerade än motparten. Basic (2012) beskriver hur socialarbetare menar att de ibland får ta över skolans uppgifter och

att detta skapar irritation. Tröttheten som beskrivs i citatet ovan kan ses som ett exempel på hur båda parter anser att de får dra det tyngsta lasset.

Överlag beskrivs samarbetet med Socialtjänsten som ett av de svåraste vilket även informanterna i Danermarks (2014) studie beskriver där lärarna uppfattade det svårt att samverka på grund av sekretess och andra organisatoriska faktorer. Just sekretessen och de organisatoriska hindren är ett problem två aktörer hittat egna lösningar på när det blir skarpt läge, vilket de beskriver som att de får bli lite *“wild and crazy”* och bara agera. Dessa aktörer menar att de *”måste skita i GDPR”* och ta lite *”smäll på käften”* om de gör fel om det handlar om barnets bästa vilket innebär att det verkar finnas en avsaknad av struktur för samverkan och stabila processer som exempelvis Englund (2017) pekar på är så viktiga.

I alla intervjuer framkommer att informanterna är positiva till och att det finns ett stort behov av samverkan men att det ändå är trögt och ibland hopplöst att få samarbetet att flyta. Ytterst är det eleven som drabbas och det verkar vara ett stort resursslöseri när alla inblandade har olika förväntningar som skapar trötthet i alla läger. Här kan vi se exempel på hur konstruktion av samverkan framstår som besvärligt och tidsödande vilket ytterst konstruerar en bild av att nyanlända som grupp är en extra besvärlig grupp att samverka kring. Dessa verbala framställningar menar vi kan analyseras utifrån Burrs (2015) beskrivning av att språkbruk och sociala konstruktioner producerar och reproducerar tankemönster kring gruppen nyanlända.

9 Diskussion

I detta kapitel kommer studiens metod och analys att diskuteras utifrån litteraturen som är presenterad i avsnitten inledning och bakgrund samt utifrån socialkonstruktivistisk teori.

9.1 Metoddiskussion

Vi valde att ingå i ett forskningsprojekt där metoden var förutbestämd till viss del. Vi hade en färdig intervjuguide att utgå ifrån med frihet att ställa följdfrågor och således var formen av metod redan klar med semistrukturerade intervjuer (Bryman 2018). Vi menar att det ger trovärdighet till studien då metoden och frågorna i intervjuguiden redan prövats av etablerade forskare och att vår studies relevans ökar i och med att den är en del av ett större forskningsprojekt.

Vårt urval tror vi till viss del påverkades av Coronaepidemin men att detta i förlängningen gav underlag från en grupp av informanter med spetskompetens i arbetet med nyanlända. Att vi valde informanter med spetskompetens innebär att vi gjorde ett selektivt urval vilket Denscombe (2016) menar är effektivt då de personer som har mest information om ett visst fenomen också kan vara mest lämpliga att besvara frågeställningarna för studien. Vi hade önskat ett bredare underlag i form av mer variation avseende kön och etnicitet vilket kanske gett andra typer av svar eller ringat in andra teman. Oavsett så tyckte vi att samtliga informanter visade stort engagemang inom samma ämnesområden även om de hade olika uppfattningar om dessa vilket gör att vi uppfattar att arbetets resultat är relevant och av betydelse för yrkeskategorin. Intervjuerna genomfördes enskilt av oss på olika håll vilket var en fördel tidsmässigt, samtidigt som det var nackdel då vi kanske kunde ha ställt andra eller fler följdfrågor om vi båda deltagit vid samtliga intervjutillfällen.

Bryman (2018) menar att kvalitativa intervjuer inte har som mål att få exakta svar på de frågor intervjuaren ställer utan det viktiga är att informanternas uppfattningar av vad som är mest relevant får träda fram. Våra intervjuer blev av samtalskaraktär där vi växlade mellan frågorna och ibland föll följdfrågorna utanför de teman intervjuguiden innehöll. Vi ställde vid tillfällen slutna frågor där svaret kunde blivit ett ja eller nej men tack vare våra informanternas engagemang fick vi ändå utveckla svar med rika berättelser även i dessa fall. Att vi lät informanterna få ta del av intervjuguiden på förhand tror vi kan ha gett mer tillrättalagda svar men detta innebar också att vi kände oss trygga med att informanterna tänkt igenom sina svar och kunde stå för dem även i efterhand.

Analys av ett rikt material som vårt innebär alltid ett urval vilket styrs av både skribenternas förkunskaper och intressen. Dessutom är de kategorier eller områden som forskare väljer att fördjupa sig i en konstruktion snarare än något som "visar sig" i materialet (Rennstam & Wästerfors 2015). Burr (2015) menar att socialkonstruktivism innebär ett kritiskt perspektiv då förgivettaganden alltid kan ifrågasättas och att det inte finns en sanning utan snarare konstruktioner av föreställningar som beror på kontext och person. Denna studie innebär således att vi som forskare konstruerar en bild av de berättelser våra informanter konstruerat genom sina iakttagelser i sin egen praktik i arbetet med nyanlända. Vi är medvetna om att vi som intervjuare påverkat innehållet genom att följa upp frågor som vi själva fann extra intressanta samt att de kategorier vi skapat är en konstruktion och att andra forskare skulle kunna se andra mönster. Samtidigt är det en av socialkonstruktivismens grundbultar att anta ett kritiskt perspektiv och att studera alternativa konstruktioner vilket är vad vi gjort genom att analysera informanternas berättelser om hur de ser på hinder och möjligheter i arbetet med nyanlända (Burr 2015).

9.2 Resultatdiskussion

Juvonen (2016) menar att det finns ett stort behov av att studera skolsituationen för nyanlända i gymnasieskolan eftersom det pågår många insatser och reformer men att resultaten trots detta fortsatt är sämre än önskvärt. Organisatoriska, didaktiska och pedagogiska frågor behöver ses över och djupare kunskaper om skolans olika professioners arbete är av vikt. Specialpedagogerna är en viktig yrkesgrupp som har fördjupad kunskap för att möta alla elevers behov och således har viktiga bidrag att ge till skolan i stort. Genom att intervjua specialpedagoger som arbetar med nyanlända i gymnasieskolan har vi ringat in ett antal framgångsfaktorer och hinder som aktörerna lyfter som extra angelägna att belysa och fördjupa kunskap inom. Språkutvecklande arbetssätt, balans i det dubbla uppdraget, frånvaro, identitetsstärkande, lektions- och skolstruktur samt intern och extern samverkan är områden specialpedagogerna anser extra angelägna och som förenklar eller försvårar arbetet med och resultaten för nyanlända gymnasieelever. Genom att analysera aktörernas berättelser med hjälp av aktuell forskning och med socialkonstruktivistiska glasögon har vi dragit slutsatser som i följande avsnitt analyseras med hjälp av kunskap som är presenterad i avsnitten inledning och bakgrund.

9.2.1 Framgångar i arbetet med nyanlända elever

Vikten av goda relationer lyfter flera av studiens aktörer vilket ligger i linje med forskning som menar att relationsskapande ger framgång för eleverna (Ekstrand 2015; Finning m.fl 2018; Axelsson 2015). Vi finner det intressant att aktörernas uppfattningar om vilket fokus skolan ska ha skiljer sig så mycket åt ifråga om synen på kunskapsuppdraget kontra

socialisationsuppdraget. Skolinspektionens granskning (2016) visar att skolan fokuserar för mycket på kunskapsuppdraget. Vi tror att många skolor skulle ha mycket att vinna på att synliggöra arbetet med det dubbla uppdraget då synen skiljer sig på vilket fokus skolan och lärarna ska ha. Ska de prioritera det relationella uppdraget eller kunskapsinhämtningen? Vi tror att exempelvis Roos och Gadlers modell (se bilaga E) skulle kunna användas för att medvetandegöra skolor om deras praktik. Modellen innehåller tre komponenter som kan belysa hur skolans kompetens och kunskap kan synliggöra skolans tolkning av det dubbla uppdraget för att hitta balansen och skulle med fördel kunna ledas av skolans elevhälsoteam tillsammans med rektor.

Specialpedagogerna berättar att de stöttar eleverna i hur man kan/bör vara som svensk för att passa in i det svenska samhället. Till exempel berättar informanterna att det inte går vara stranddraggare om man vill ha en tjej i gymnasiet, och att lära sig hur man har picknick, simmar och tycker om hundar uppfattas också som svenskhet. Aktörerna lyfter exempel på vad de nyanlända behöver lära sig för att passa in i den svenska kontexten. Utifrån socialkonstruktivistiska glasögon menar Burr (2015) att det finns en maktaspekt i vem som definierar normer och avvikelse. Det kan tolkas som ett förtryck att lära eleverna att bli som svenskar för att passa in även om det också kan handla om att aktörerna är måna om att ge eleverna alla möjligheter de kan få för att få en bättre plattform att stå på i mötet med sin nya livsplats. I aktörernas ögon tror vi att de ser sina handlingar som ett sätt att ge eleverna lite mer rättvisa livschanser då de vet att det inte kommer att bli så lätt för eleverna att passa in och må väl om de inte acklimatiserar sig och anpassar sig till rådande normer. Vi menar att det behövs en bredare diskussion om konstruktionen av svenskhet, om normer, normalitet och livschanser samt hur språk, identitet och makt konstrueras i mötet mellan personal i skolan och nyanlända vilket Fuller (2018) menar kan ske genom ett intersektionellt perspektiv där språk, makt och diskurs ses som viktiga komponenter att analysera. Det är även viktigt att ha Burrs (2015) resonemang med i tankarna gällande normer och avvikelse där rädslan av att inte tillhöra eller passa in är så stor att normer skapar "fängelser" för vad som är tillåtet och hur en människa ska vara för att kunna accepteras. Vi ser att informanterna konstruerar en bild av nyanlända och hur dessa ska integreras för att på så sätt bli fullvärdiga medborgare och kunna bli anställningsbara och passa in i fikarummet. Detta menar vi är viktigt att reflektera över för alla yrkesverksamma i skolan. Utmaningen ligger i att hitta balansen mellan att ta tillvara de unika individer som kommer till svensk skola och samtidigt ge dem en plattform att starta ett liv ifrån som självständiga, självförsörjande medborgare. Viktigt är att tänka på att vuxna som arbetar i skolan har den maktposition som Burr (2015) menar kan vara förtryckande även om agerandet sker i välmening. Viktigt är även att personal i skolan lägger sig vinn om att medvetandegöra sin egen roll och maktövertag samt elevernas roll och maktlöshet i skolans kontext där språket och diskursens makt tydliggörs för att kunna navigera i de sociala och institutionella praktiker som Fuller (2018) beskriver.

För elevgruppen nyanlända är det viktigt att bli sedd som den individ man är och inte bara kategoriseras som "nyanländ". Skolan och samhället i stort måste bli bättre på att tillvarata elevernas tidigare erfarenheter och att få dem att känna att det de har med sig också räknas (Bergendorff 2018; Björk m.fl. 2019; Boukaz & Bunar 2015). En aktör beskriver det väldigt bra och menar att det handlar om att "*vara intresserad av att lägga ett pussel av vad de här eleverna har med sig*". Eleverna behöver inte bara hjälp med att hitta och tillvarata tidigare kunskap. Många elever förbryllas av den svenska skolkulturen och deras tidigare skolerfarenheter krockar med dagens svenska skola vilket gör att de får det svårt att veta vad som förväntas av dem som elever (Glogic & Löthagen Holm 2016).

Björk m.fl. (2019) skriver om aktiva och strategiska lärare som kan fungera som stöttor för eleverna att överbrygga dessa kulturella skillnader. Även Partanen (2012) pekar på bryggornas roll för elever i behov av stöd och hur dessa ”bryggor” hjälper elever som har tappat sin motor och inte vet vart de ska och varför. Ingen av våra aktörer nämner specifikt stöttor eller bryggor men kanske kan det vara så att de själva har den rollen? Återigen poängterar vi vikten av att tänka i termer av konstruktion där de handlingar som sker i form av stöttning riskerar att bli ett förtryck om inte de nyanlända själva får vara med och styra över hur och i vilka situationer denna stöttning ska ske. Hur kan de nyanländas egna röster tas tillvara i hur de vill bli stöttade? Här ser vi även en poäng i att analysera sin egen praktik efter Eek-Karlssons (2020) beskrivning av *Utbildning som förändrar elever och samhälle* som innebär att ta tillvara allas röster så att synen på normalitet innefattar fler människor och skapar ifrågasättande förhållningssätt vilket i sin tur leder till förändring.

En ledning som är tydlig och har en klar vision skapar förutsättningar för välmående elever och lärare (Guvå och Hylander 2017). Bergendorff (2018) menar att för en lyckad skolgång så krävs det inte bara att den enskilda läraren bidrar utan hela organisationen måste vara med. Uppdraget kräver ett medvetet arbetssätt och det är av största vikt att hela arbetet leds av en engagerad och kunnig rektor. En stark och tydlig ledning menar samtliga aktörer är av största vikt även om studiens aktörer ger skiftande beskrivningar av den ledning de arbetar med nu.

9.2.2 Hinder i arbetet med nyanlända elever

Att frånvaro är ett hinder för skolframgång är både forskning och våra aktörer rörande överens om. Vad orsakerna till den höga frånvaron kan bero på och hur man ska få bukt med den diskuteras. Skolinspektionens granskning (2016) trycker på många skolors oförmåga att agera i tid. Vår studies aktörers svar tyder dock på god kunskap kring frånvarohanteringen och de flesta berättar att de har fått betydligt bättre närvaro efter att ha synliggjort, analyserat och därefter skapat nya rutiner kring frånvaron. En intressant aspekt som framkommer i vår studie gällande frånvaron är att flera aktörer påtalar en sorts maktlöshet i och med att gymnasieskolan är en frivillig skolform vilket är korrekt men oavsett om det är frivilligt eller ej så har en elev som tackat ja till en utbildning närvaroplikt. Skolan har också skyldighet att rapportera till vårdnadshavare samma dag, om eleven är minderårig (Skolverket 2020). Detta tror vi är något få känner till då flera aktörer beskriver frivilligheten som ett problem som gör att åtgärder inte sätts in. Ett exempel i vår studie är exempelvis en aktör menar att det enda skolan kan ta till är att hota med indraget CSN-bidrag. Angående frånvaro så finner vi det intressant att lyfta de olika åsikter kring hur skolan ska agera utifrån frånvaron som vi ser i vårt resultat. Några aktörer anser att skolan ska göra allt som står i dess makt för att få eleverna tillbaka till skolan, medan andra menar att det kostar resurser och tid från de som faktiskt är i skolan och vill arbeta och att det för att nå skolframgång är dessa elever man borde lägga krutet på. Vi menar att det är en viktig erfarenhet att ta med att flera aktörer i vår studie lyckats vända skolfrånvaro till närvaro genom att arbeta förebyggande, salutogent samt med tydliga rutiner med snabba och tydliga insatser vilket ligger i linje med flera forskare.

En framgång hos vår elevgrupp är en väl fungerande modersmålsundervisning och studiehandledning. I vår studie faller det tyvärr in under hinder då vi hör om modersmålsundervisning som inte håller måttet, eller om studiehandledning och modersmålsundervisning som är eftersatt då det är svårt att få tag i kompetent personal på grund av att skolan är belägen i en liten kommun. Forskningen är numera tydlig och

visar att det är nödvändigt för att nå skolframgång (Axelsson & Nilsson 2013; Skolverket 2020; Bergendorff 2018; Otterup 2018; Nilsson Folke 2019; Lahdenperä 2017; Torpsten 2011; Berggren m. fl. 2020). Kunskapen kring betydelsen av både modersmålsundervisning och studiehandledning är stor hos studiens aktörer men det är strukturella orsaker som till exempel ekonomi och svårigheter att rekrytera kompetent personal som gör att det inte fungerar tillfredsställande. Med tanke på att detta är faktorer som inte går att påverka inom verksamheten så blir det desto viktigare att tillvarata kunskaper i språkutvecklande arbetssätt för att skapa så god utbildning som möjligt.

9.2.3 Samverkan med yrkeskategorier inom skolan

Ett nyckelbegrepp för lyckad skolgång är enligt Bergendorff (2018) intern samverkan. Överlag är aktörerna mer positiva när det gäller den interna samverkan. Glogic och Löthagen Holm (2016) talar om ett team av brobyggare där målet att stödja den nyanlända eleven står i fokus även om alla arbetar på olika sätt. I linje med detta berättar flera aktörer om vikten av samverkan med ledning, elevhälsoteamet och lärarkåren. Vi tror att det beror på närheten mellan dem som arbetar i skolan där det kanske är lättare att dela samma vision och de flesta ser vinsten i samverkan då det rör eleverna de arbetar för. Aktörerna lyfter också strukturella faktorer som fasta mötestider och gott engagemang som framgångsrikt vilket ligger i linje med Englund (2017) forskning.

En form av samverkan som aktörerna beskriver som bristfällig är den mellan grund- och gymnasieskolorna. Här pekades på undermåliga bedömningar och kartläggningar av elevernas kunskaper vilket tar tid och resurser från eleverna när de kommer till gymnasieskolan eftersom de måste genomgå screeningar och sorteringsarbete för att hamna i rätt grupper. Även här kan vi konstatera att det är av vikt att alla parter ser behovet av samverkan och delar samma vision, vilket Basic (2018a; 2018b) menar är en viktig aspekt för en lyckad samverkan, då vi tror att anledningen till att det brister är att det är av större intresse att informationen är utförlig för de skolorna som tar emot eleverna än vad det är för den skola som lämnar eleverna.

9.2.4 Samverkan med yrkeskategorier utanför skolan

Behovet av samverkan mellan organisationer har enligt Lindberg (2009) ökat. Ofta uppstår dock konflikter i samverkan mellan olika aktörer (Basic 2012). Skolinspektionen granskade 2016 frånvaro i skolan och fann stora brister gällande samverkan mellan olika myndigheter och organisationer. Granskningen visade att elever har rätt till att deras behov tillgodoses och att både skollagen, hälso- och sjukvårdslagen och förvaltningslagen har skyldighet att samverka för att se till barnets bästa. Aktörerna i vår studie ser behov av samverkan och anser att de gör vad de kan för att skapa gott samarbete med andra myndigheter och organisationer men menar att dessa inte svarar upp med samma engagemang. De pekar på ointresse, dåligt engagemang och att det många gånger är ett lotteri som avgörs av motpartens personliga intresse. Dessutom krånglar lagstiftning och sekretess till arbetet ännu mer. Forskning visar att det ofta finns olika förväntningar på parter som ska samverka och att det finns risk att parterna har ytliga fördomar om varandra där den egna verksamheten ses som mer kompetent och villig (Basic 2012; 2018a; 2018b; Björks m fl. 2019; Widmark m.fl. 2011; Danemark 2014). Intressant och sorgligt är att GDPR, tidsbrist och resursbrist konstruerar en bild av nyanlända som besvärliga att samverka kring och där alla inblandade parter verkar se samverkan som en pålaga och ett problem man gärna vill lägga i någon annans knä att ta hand om. Här kan alla inblandade parter ta ansvar för att bilden blir en annan. Frågan är vad som krävs för

att skapa de stabila strukturerna där samverkansprocesserna vårdas som Englund (2017) beskriver? Om elevernas ska få sina rättigheter tillgodosedda krävs en rejäl översyn kring hur man kan skapa hållbara rutiner för extern samverkan där engagemang, tid och ansvarsfördelning klargörs. Alla inblandade måste se vikten av samverkan och det viktigaste av allt är naturligtvis att eleven det handlar om och dennes vårdnadshavare är delaktiga och med makt att påverka sin egen situation vilket både Bunar (2015) och Basic (2018a; 2018b) poängterar. Dessutom menar vi att det måste ske en översyn av hur gode män genomför sitt uppdrag då studiens aktörer vittnar om mycket olika engagemang där elever hamnar i kläm och hindras i sin utveckling på grund av det lotteri som avgör vilken god man vem får. Detta område framträder som mycket angeläget att fördjupa kunskaper kring med fokus på elevens och vårdnadshavarens röster.

9.2.5 Konklusion av resultatdiskussion

Vi hade en intervjuguide med tretton frågor som bas för vårt arbete vilket gav oss ett omfångsrikt resultat. Stora delar av intervjuerna var mycket intressanta och vi hade velat arbeta med fler frågeställningar än de som rymdes inom ramen för arbetet. Vi anser att de frågeställningar vi valde att presentera i denna studie är de som var av störst relevans sett ur specialpedagogisk synvinkel. Vårt val att analysera resultatet med socialkonstruktivistiska glasögon kan diskuteras då det vore intressant att analysera resultatet utifrån andra teoretiska infallsvinklar som exempelvis etnicitet och klass. Vi ser även att arbetet skulle kunnat utvecklas genom att studera andra faktorer såsom ojämlika villkor i skola och samhälle för nyanlända samt bredda diskussionen om hur bilden av etnicitet och makt konstrueras. Sernhede och Broman (2014) pekar på att skolan är den plats där social jämlikhet kan slå rot och författarna menar att skolan bör ge unga kunskaper och självrespekt. Vi kan konstatera att det vore mycket intressant att lyfta blicken för att se hur specialpedagogerna kan bidra till den kunskapsbas som behöver utvecklas för att se hur yrkesverksamma i skolan kan stödja elevernas utveckling mot både kunskaper och självrespekt.

De frågeställningar vi valde att analysera blev specialpedagogernas berättelser om framgångar, hinder och samverkan i sitt arbete med nyanlända. Vi anser att våra frågor blivit besvarade samt att dessa frågor getts djup och bredd genom att analysera specialpedagogernas berättelser i relation till tidigare forskning samt genom ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Socialkonstruktivism kan enligt Burr (2015) förstås som ett kritiskt perspektiv i och med synen på att det inte finns en sanning utan att de beskrivningar som görs är konstruerade vilket innebär att det kan finnas andra förklaringar eller synsätt. Vi är medvetna om att vårt arbete är en konstruktion av hur vi tolkar våra aktörers berättelser vilket riskerar att förstärka synen på vad som är framgångsrikt och ses som hindrande i arbetet med nyanlända. Viktigt att poängtera är att vi genom detta arbete konstruerar en bild av specialpedagogers syn på framgångsfaktorer och hinder i arbetet med nyanlända och att denna tolkning är just en tolkning och inte allmängiltigt för alla specialpedagogers uppfattningar.

10 Specialpedagogiska implikationer

Vi ville genom denna studie bidra till ökad kunskap om vad specialpedagoger beskriver som framgångsrikt eller hindrande i arbetet med nyanlända elever i gymnasieskolan. Vi konstaterar att det finns flera områden som både kan bli en framgång eller ett hinder beroende på hur specialpedagogerna arbetar och vilka förutsättningar de har.

Specialpedagogerna i studien berättar att det gett goda resultat att arbeta systematiskt, strukturerat och salutogent vilket de menar har lett till att de lyckats vända frånvaro till närvaro. I några fall har just specialpedagogen varit ledande i detta arbetet och i dessa berättelser beskrivs stora positiva effekter. Vi tror att det skulle gynna skolor med frånvaroproblematik att ge specialpedagogen på skolan ett riktat uppdrag att skapa rutiner för att vända den negativa trenden vissa skolor brottas med angående frånvaro och vi menar att denna studie kan ses som ett gott exempel på sådan praktik.

Specialpedagogerna i studien påtalar vikten av samverkan för elevernas välmående och utveckling. Även här beskrivs flera positiva exempel på hur framgång skapas när specialpedagogen håller i agendan och agerar samtalsledare och spindel i nätet. Specialpedagogens kunskap om språkutvecklande arbetssätt och kunskapsinhämtning bör få stort utrymme i verksamheterna för att stärka det kollegiala lärandet och ge alla lärare en skjuts i rätt riktning. Alla kan inte bli språklärare men alla kan få handledning i att arbeta språkutvecklande och just handledning är ett av specialpedagogens yrkeskunnande sett till examensmålen.

Bunar (2015) menar att det finns stor osäkerhet i hur skolan bäst ska ta emot och inkludera nyanlända elever trots Sveriges rika tradition av att ta emot nyanlända barn i alla skolformer och på alla stadier. En slutsats författaren pekar på är att skolans pedagogiska och sociala strukturer aldrig kan frikopplas utan att det måste finnas en tydlig tanke kring hur målsättningen kring undervisning och socialisation hänger ihop för att leda till både kunskapsinhämtning, inkludering och självacceptans. Specialpedagogen skulle även inom detta område kunna få ett riktat uppdrag att synliggöra skolans tolkning av det dubbla uppdraget exempelvis genom att analysera Roos och Gadlers (2018) modell för analys av skolans dubbla uppdrag (se bilaga E). Vi menar att de personer som arbetar i skolan behöver medvetandegöra sin egen och elevernas roll och identitet i relation till makt, diskurs och språk som Fuller (2018) beskriver och som författaren menar kan lägga grunden för att kunna navigera i institutionella och sociala praktiker. På så sätt kanske aktörer i skolan blir medvetna om hur makt konstrueras i skolans pedagogiska miljöer och sociala sammanhang, både genom språk och agerande vilket Burr (2015) beskriver kan bli ett förtryck.

Vi menar också att specialpedagoger är särskilt lämpade att i sin yrkesroll arbeta med frågor om normer och värderingar för att tillvarata alla elevers rätt till likvärdig utbildning. Här ser vi att specialpedagogen tillsammans med elevhälsoteam och ledning skulle kunna leda arbetet med att granska verksamhetens egna syn på vilka elever som ses som ”problematiska”. Denna kan även analysera hur utbildningen kan utformas för att ligga i linje med *Utbildning som är kritisk mot privilegier och andrafiering* vilket innebär att sträva efter en undervisning som tränar ett normkritiskt förhållningssätt. Dessutom bör skolan sträva efter *Utbildning som förändrar elever och samhälle* vilket innebär att ta tillvara allas röster så att synen på normalitet innefattar fler människor och skapar ifrågasättande förhållningssätt vilket i sin tur leder till förändring (Eek-Karlsson m. fl 2020).

Referenser

Ahrne, G & Svensson, P (2015) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber

Axelsson, M & Nilsson, J (2013) "Welcome to Sweden...": Newly Arrived Students' Experiences of Pedagogical and Social Provision in Introductory and Regular Classes. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 6(1), 137–164

Axelsson, M (2015) Nyanländas möte med skolans ämnen i ett språkdidaktiskt perspektiv. I N, Bunar, red: *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*, s 81–139. Stockholm: Natur & Kultur

Basic, G (2012) *Samverkan blir kamp - en sociologisk analys av ett projekt i ungdomsvården*. Diss. Lund: Lunds universitet.

Basic, G (2018:a) Coherent triads and successful inter-professional collaboration: narratives of professional actors in the Swedish child welfare system. *Nordic Social Work Research*, 9(3), 235–249

[Kan hämtas från

<http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1251439/FULLTEXT02.pdf>]

Basic, G (2018:b) Successful Collaboration in Social Care Practice: Beneficial Success Points of Interest for the Young Person in Swedish Juvenile Care. *Journal of Comparative Social Work*, 13(2), 56–77.

[Kan hämtas från <http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1259129/FULLTEXT01.pdf>]

Bergendorff, I (2018) Nyanlända elever i Sverige. I Kästen-Ebeling, G & Otterup, T, red: *En bra början. Mottagande och introduktion av nyanlända elever*. 2. uppl. Lund: Studentlitteratur

Berger, P L, & Luckmann, T (1999) *Kunskapssociologi. Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Falun: Wahlström & Widstrand

Berggren, J, Torpsten, A-C, & Järkestig Berggren, U (2020) Education is my passport: experiences of institutional obstacles among immigrant youth in the Swedish upper secondary educational system. *Journal of Youth Studies*. 1-15

Björk, K, Danielsson, E & Basic, G (2019) Collaboration and identity work. A linguistic discourse analysis of immigrant students' presentations concerning different teachers' roles in a school context. *Review of Education/Pedagogy/Cultural Studies*. 1–22

[Kan hämtas från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-85816>]

Boukaz, L & Bunar, N (2015) Diagnos: Nyanländ - lärande och läridentiteter i en skola för nyanlända. I Bunar, N (red) (2015) *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur & Kultur

Bryman, A (2018) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Upplaga 3. Stockholm: Liber

Bunar, N (red) (2015) *Nyanlända och lärande - mottagande och inkludering*. Stockholm: Natur & Kultur

- Burr, V (2015) *Social constructionism*. London: Routledge
- Danermark, B, Englund, U, Germundsson, P & Ratinaud P (2014) French and Swedish teachers' social representations of social workers. *European Journal of Social Work*, 17(4), 491–507
- Denscombe, M (2016) *Forskningshandboken. För småskaliga projekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur AB
- Eek-Karlsson, L, Lundin, M, Torpsten, A, (2020) Likabehandlingsarbete - en reproduktion av rådande maktordning?. *Educare - Vetenskapliga skrifter*, 2, 49–73
- Ekstrand, B (2015) What it takes to keep children in school: a research review. *Educational Review*, 67(4), 459–482
- Englund, U (2017) *Samverkansprojekt, och sen då? - en uppföljande studie om samverkansprocessen kring barn och unga som far illa eller riskerar att fara illa*. Örebro: Örebro universitet.
- Eriksson Barajas, K, Forsberg, C & Wengström, Y (2013) *Systematiska litteraturstudier i utbildningsvetenskap: vägledning vid examensarbeten och vetenskapliga artiklar*. Stockholm: Natur & Kultur
- Eriksson-Zetterquist, U & Ahrne, G (2015) Intervjuer. I Ahrne, G & Svensson, P (2015) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber
- Finning, K, Harvey, K, Moore D, Ford, T, Davis, B, & Waite, P (2018) Secondary school educational practitioners experiences of school attendance problems and interventions to address them: a qualitative study. *Emotional and Behavioural Difficulties*. 23(2) 213–225
[Kan hämtas från
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13632752.2017.1414442>]
- Fuller, K. (2018). New lands, new languages: Navigating intersectionality in school leadership. *Frontiers in Education*.
[Kan hämtas från <https://doi.org/10.3389/educ.2018.00025>]
- Glogic, S & Löthagen Holm, A (2016) *Nyanlända - Vägledning till inkluderande undervisning*. Stockholm: Hallgren & Fallgren Studieförlag AB
- Guvå, G & Hylander, I (2011) Diverse perspectives on pupil health among professionals in schoolbased multi-professional teams. *School Psychology International* 33(2), 135–150
[Kan hämtas från
<https://journals-sagepub-com.proxy.lnu.se/doi/full/10.1177/0143034311415900>]
- Guvå, G & Hylander, I (2017) *Elevhälsa som främjar lärande. Om professionellt samarbete i retorik och praktik*. Lund: Studentlitteratur
- Jakobsson, I & Lundgren, M (2013) *Samverkan kring barn och unga i behov av särskilt stöd: viktigare än diagnos*. Stockholm: Natur & kultur

- Juvonen, P (2016) Nyanländ i den svenska skolan. Om mottagning, utbildning och forskning. *Nordand*. 11(2), 93–114
[Kan hämtas från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lnu:diva-75515>]
- Karlsson, A, Nygård-Larsson, P & Jakobsson, A (2016) Flerspråkighet som en resurs i NO-klassrummet. *Pedagogisk Forskning I Sverige*, 21(1–2), 30–55
[Kan hämtas från [file:///C:/Users/karhen7828/Downloads/1423-Text%20\(artikel\)-3092-1-10-20180906%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/karhen7828/Downloads/1423-Text%20(artikel)-3092-1-10-20180906%20(4).pdf)]
- Kearney, C A & Bensaheb, A (2006) School Absenteeism and School Refusal Behavior: A Review and Suggestions for School-Based Health Professionals. *Journal of School health* 76(1), 3–7
[Kan hämtas från <https://onlinelibrary-wiley-com.proxy.lnu.se/doi/epdf/10.1111/j.1746-1561.2006.00060.x>]
- Kvale, S & Brinkmann, S, (2009) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB
- Lahdenperä, P & Sundgren, E (red) (2017) *Nyanlända, interkulturalitet och flerspråkighet i klassrummet*. Stockholm: Liber
- Lindberg, K (2009) *Samverkan*. Malmö: Liber AB
- Molin, M, Gustavsson, A & Hermansson, H-E (red.) (2013) *Meningsskapande och delaktighet: om vår tids socialpedagogik*. Göteborg: Daidalos
- Nilsson Folke, J (2019) *Nyanländ i den svenska skolan: elevperspektiv på inkludering och skolövergångar*. Malmö: Gleerups
- Otterup, T (2018) Nyanlända elevers språkutveckling. I Kästen - Ebeling, G, Otterup, T (red) (2018) *En bra början. Mottagande och introduktion av nyanlända elever*. Lund: Studentlitteratur
- Partanen, P (2012) *Att utveckla elevhälsa*. Skolutvecklarna Sverige AB
- Popov, O, Stureson, E (2015) Facing the pedagogical challenges of teaching unaccompanied refugee children in the Swedish school system. *Problems of Education in the 21st Century* 64, 66–74
[Kan hämtas från <http://umu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A814249&dswid=-8489>]
- Rennstam, J & Wästerfors, D (2015) Att analysera kvalitativt material. I Ahrne, G, & Svensson, P (2015) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber
- Roos, H & Gadler, U (2018) Kompetensens betydelse i det didaktiska mötet: en modell för analys av möjligheter att erbjuda varje elev likvärdig utbildning enligt skolans uppdrag. *Pedagogisk forskning i Sverige*. 23(3–4), 290–307
SFS 2007:638 Ur examensförordningen.
[Kan hämtas från https://www.lagboken.se/Lagboken/sfs/sfs/2007/600-699/d_128234-sfs-2007_638-forordning-om-andring-i-hogskoleforordningen-1993_100]

SFS 2020:800 *Skollagen*.

[Kan hämtas från https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800]

Skolinspektionen (2016) *Omfattande frånvaro. En granskning av skolors arbete med omfattande frånvaro*. Stockholm: Skolverket

[Kan hämtas från <https://www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Publikationer/Granskningsrapport/Kvalitetsgranskning/omfattande-franvaro/>]

Skolinspektionen (2017) *Skolan och nyanlända - En bild av Skolinspektionens senaste granskningar*. Stockholm: Skolverket

[Kan hämtas från www.skolinspektionen.se/globalassets/0-si/08-om-oss/nyheter/sammanfattning-av-skolinspektionens-senaste-granskningar.pdf]

Skolverket (2020) *Leda elevhälsa i skolan*. Stockholm: Skolverket

[Kan hämtas från <https://www.skolverket.se/skolutveckling/leda-och-organisera-skolan/leda-personal/leda-elevhalsan-i-skolan>]

Skolverket (2020) *Frånvaro i skolan*. Stockholm: Skolverket

[Kan hämtas från <https://www.skolverket.se/regler-och-ansvar/ansvar-i-skolfragor/franvaro-i-skolan#h-Franvaroiolikaskolformer>]

Säljö, R (2013) *Lärande & kulturella redskap. Om lärprocesser och det kollektiva minnet*. Lund: Studentlitteratur AB

Torbjörnsen Hilt, L (2016) 'They don't know what it means to be a student': Inclusion and exclusion in the nexus between 'global' and 'local'. *Policy futures in Education* 14(6), 666–686

Torpsten, A-C (2011) Global Citizenship and Lingual Identity: the ability to perform in different lingual settings. *Citizenship, Social and Economics Education*. 10(1) 37–45

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*.

[Kan hämtas från https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1555332112063/God-forskningssed_VR_2017.pdf]

Warne, M, Svensson, Å, Tirén, L & Wall, E (2020) On Time. A Qualitative Study of Swedish Students', Parents' and Teachers' Views on School Attendance, with a Focus on Tardiness. *International Journal of Environmental Research and Public Health*. 17(4)

[Kan hämtas från <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:miun:diva-38490>]

Wedin, Å (2017) Arbete med identitetstexter. Flerspråkigt skrivande för identitetsförhandling och engagemang. *Nordand*, (1), 45–61

[Kan hämtas från <http://du.diva-portal.org/smash/record.jsf?aq2=%5B%5B%5D%5D&c=137&af=%5B%5D&searchType=SIMPLE&query=&language=sv&pid=diva2%3A1067532&aq=%5B%5B%7B%22>]

categoryId%22%3A%2211778%22%7D%5D%5D&sf=all&aqe=%5B%5D&sortOrder=author_sort_asc&onlyFullText=false&noOfRows=50&dswid=-8489]

Wenneberg Barlebo, S (2011) *Socialkonstruktivism positioner, problem och perspektiv*. Johanneshov: TPB

Widmark, C, Sandahl, C, Piuva, K, & Bergman, D (2011) Barriers to collaboration between health care, social services and schools. *International journal of integrated care* 11(3)

[Kan hämtas från <https://www.ijic.org/articles/abstract/10.5334/ijic.653/>]

Bilaga A

Medverkan i forskningsprojektet

Medverkan i forskningsprojekt: Skolframgång för nyanlända: Möjligheter, hinder, identiteter och samverkan.

Referens: Goran Basic, Fakulteten för samhällsvetenskap, Institutionen för pedagogik och lärande, Linnéuniversitet.

All medverkan kan när som helst avbrytas.

Jag samtycker till att uppgifter som förmedlas i intervjuer, samtal och dokument kan användas i forskningsändamål.

Namn på personer, platser mm. ändras under materialbearbetning. Uppgifter som kan identifiera de involverade tas bort eller ändras vid publicering.

Bilaga B

Missivbrev

Informationsbrev till personal

Med detta brev vill jag informera dig om studien: ”Skolframgång för nyanlända: Möjligheter, hinder, identiteter och samverkan”.

Syftet med studien är att identifiera och analysera (1) framgångar och hinder i lärarnas arbete med nyanlända elever; (2) framgångar och hinder i skolans organisering av arbetet med nyanlända elever; (3) lärarnas arbetssituation och förutsättningar för att skapa undervisning som främjar nyanländas integration och framgång i det svenska skolsystemet; (4) nyanlända elevernas identitetsskapande och återskapande under pedagogiska aktiviteter i skolan samt dessa processers betydelse för integration i samhället.

Studiens material samlas in genom intervjuer och konversation med nyanlända elever och genom intervjuer och konversation med personalen på gymnasieskolor som arbetar med dessa elever. Även dokument i form av åtgärdsprogram, handlingsplaner, media rapportering, utredningar, styrande dokument från skolkontexten samlas in och analyseras.

Ditt deltagande i studien är helt frivilligt och vill du inte medverka behöver du inte förklara varför. Dina svar kommer att behandlas med försiktighet - så att inte någon obehörig får tillgång till dem. Ingen enskild person i studien kommer att kunna spåras och vid redovisning av resultaten kommer ingen enskild person att kunna identifieras. Materialet kommer att förvaras på en säker dator samt en extern hårddisk inlåst i ett säkerhetsskåp och materialet kommer inte att innehålla några personuppgifter eller namn. Det insamlade materialet kommer att användas för forsknings ändamål.

Om Du har några frågor eller vill veta mer, kontakta gärna den undertecknade.

Goran Basic
Fakulteten för samhällsvetenskap
Institutionen för pedagogik och lärande
Linnéuniversitetet
351 06 Växjö, Sverige
Tfn. +46 (0)470 708 959
E-mail: Goran.Basic@lnu.se

[Hemsida](#)

[Publikationer](#)

[LinkedIn](#)

Bilaga C

Mail för kontakt och information om projektet

Hej!

Jag heter XXX och arbetar på XXX i XXX som specialpedagog och studerar just nu På Linneuniversitetet för att få min behörighet. 70 av 90 poäng är avklarade och det som återstår är mitt examensarbete som kommer att göras under vårterminen.

Jag ingår i ett forskningsprojekt som avser att kartlägga hinder och möjligheter i arbetet med nyanlända i gymnasieskolan och mitt bidrag till studien är att samla in tankar från yrkesverksamma specialpedagoger som arbetar på skolor med nyanlända elever. Jag undrar därför om du skulle kunna tänka dig att svara på några frågor om arbetet med nyanlända i din verksamhet? Dina svar är givetvis helt anonyma, inga personer, skolor eller kommuner kommer att kunna spåras. Det är naturligtvis helt frivilligt att delta och att avbryta när som helst.

I dessa tider förstår jag till fullo att det är hög arbetsbelastning och att det kan vara svårt med personliga möten. Om du kan tänka dig en telefonintervju eller en mailkonversation eller att helt enkelt svara på frågorna skriftligen så skulle det fungera alldeles utmärkt! Räkna med att det kommer att ta ca en timma att svara.

Jag bifogar frågorna så vet du på förhand vad du eventuellt tackar ja eller nej till. Jag kompletterar gärna med mer information innan du bestämmer dig om du har fler frågor! Länk till information om forskningsprojektet på Linneuniversitetet:

<https://lnu.se/forskning/sok-forskning/forskningsprojekt/projekt-skolframgang-for-nyanlanda/>

Många tack för att du tog dig tid att läsa mitt mail!

Vänliga hälsningar

Bilaga D

Intervjuguide

Intervjuguide lärare

Kan du berätta någonting om dig själv så som ålder, etnicitet och dagens sysselsättning, befattning ?

Kan du berätta om ditt praktiska arbete med nyanlända elever? Har du något exempel på det?

Kan du beskriva framgångar i ditt arbete med nyanlända elever?

Kan du berätta om hinder i ditt arbete med nyanlända elever?

Kan du beskriva din skolas organisering av arbetet med nyanlända elever? Har du något exempel på det?

Berätta om din arbetssituation och förutsättningar att genomföra ditt arbete med nyanlända elever?

Vad krävs för att insatsen kring nyanlända elever ska fungera bättre? Resurser? Lärarnas kompetens? Elevernas förkunskaper?

Kan du berätta om dina praktiska insatser i skolan som syftar att skapa undervisning som främjar nyanländas integration och framgång i det svenska skolsystemet?

Kan du beskriva hur de nyanländas elevidentitet skapas under aktiviteter i skolan? Har du något exempel på det? Hur betydelsefulla dessa aktiviteter är för integration i samhället?

Kan du beskriva samarbetet med nyanlända elever, deras vårdnadshavare och andra myndighetspersoner?

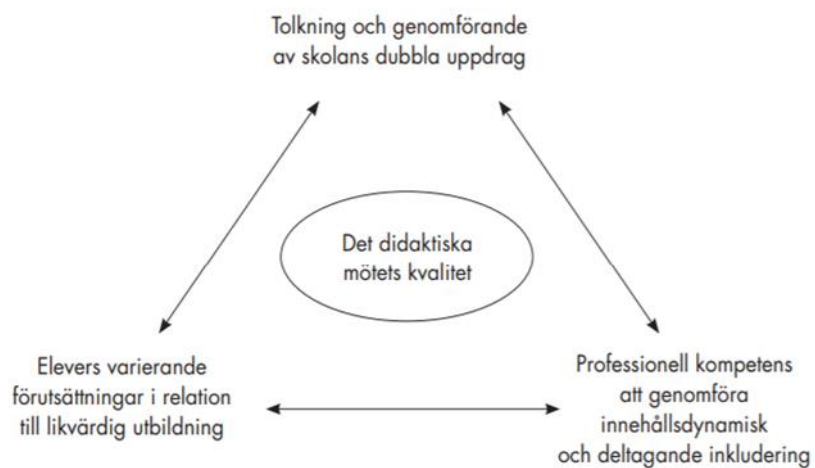
Är samarbete med andra myndighetspersoner / myndigheter/ organisationer något som du efterfrågar i arbete med nyanlända elever? (Ser du behovet av samarbete, helt enkelt) eller om du hellre hade sett någon annan lösning?

Kan du beskriva (om du har upplysningar om detta) hur nyanlända elever berättar om andra myndighetspersoner / myndigheter/ organisationer?

Är det något mer du vill tillägga innan vi avslutar?

Bilaga E

Modell för analys av möjlighet att genomföra skolans dubbla uppdrag

Figur 2. Modell för analys av möjlighet att genomföra skolans dubbla uppdrag.

